

UMUDUN KADINLARI DERGİ KÜNYESİ

Sayfanın sol üst köşesinde üst bilgi olarak derginin logosu yer alıyor. İki bulut arasından doğan güneş görüntüsü. Bulutlar mavi, güneş sarı. Görüntünün üstünde yarım ay şeklinde dizilmiş Umudun kadınları yazısı. Altında düz biçimde dizilmiş “Yazılı, sesli aylık dergi” yazısı. Yazılar mor.

Umudun Kadınları Yazılı ve Sesli Aylık Dergi

Yıl 3, Sayı 26, Mart 2024

Yayın Kurulu Üyeleri: Emine KAMÇI, Emine ORTAKAYA, Selvet BAYRAKTAR TOKAT, Sultan ÇAMUR KARATAŞ, Şule SEPİN İÇLİ.

Seslendirenler: Ayşenur DERSE, Berna TOYRAN, Ceren Serap AKIN, Ebru ARIKAN ÖZTÜRK, Filiz ARICIOĞLU, Filiz MENKÜ, Gamze YILGIN, Gülnur AYYILDIZOĞLU, Merve KOÇ, Müge DEĞER TERZİ, Müge TÜZÜN GERÇEK, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

Montaj: Ali CENGİZ, Nazlı KÖSE TÜRKAN, Yılmaz ARSLAN.

Düzeltenler: Esra Ebru MAVİ, Sultan ÇAMUR KARATAŞ.

İletişim:

Web sitesi: www.umudunkadinlari.com

E-posta: umudunkadinlari@gmail.com

You tube Kanalı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.youtube.com/channel/UCemhgfNg5mivFwRrJPO9FZQ>

Twitter: [Umudun Kadınları Dergi@KadUmudun](#)

<https://twitter.com/KadUmudun>

Instagram: [umudunkadinlari](#)

<https://instagram.com/umudunkadinlari?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

Facebook hesabı: [Umudun Kadınları](#)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100077440465949>

Facebook sayfası: [Umudun Kadınları Dergi](#)

https://www.facebook.com/Umudun-Kad%C4%B1nlar%C4%B1-Dergi-107662891830597/?ref=page_internal

Podcast: <https://podcasters.spotify.com/pod/show/umudun-kadnlar>

Spotify: umudun kadınları

Spotify: <https://open.spotify.com/show/6AjV2k5J5oO1DgKV3AkuVM>

Apple:

WhatsApp: Şule Sepin İçli: [05323604831](https://wa.me/05323604831)

Sultan Çamur Karataş: [05065140294](https://wa.me/05065140294)

UMUDUN KADINLARINDA BU AY

HAZIRLAYAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Selam olsun üreten, mücadele eden kadınlara, selam olsun Umudun Kadınları Dergisinde emek veren tüm kadınlara. Yaşasın 8 Mart.

Bakalım üretken kadınlar neler yazmışlar.

Sultan Çamur Karataş, kadınların mücadele vermesi gereken hak ihlallerini sıralıyor ‘8 Mart 2024’ yazısında.

Selvet Bayraktar Tokat hazırladığı ‘Kadının Güncesi’ köşemizde, kadınları destekleyen başarılı bir Derneğin etkin çalışmalarını, kadınların, kadın cinayetlerine nasıl isyan ettiklerini, uluslararası düzeyde yürütülen kadın mücadelesini gündeme alıyor.

Kimseye muhtaç olmadan yaşamın tadını çıkarmak ne güzel. Bunun yanında bazı gerçekler de var. Şule Sepin İçli ‘Kaçınılmaz Durumlar’ yazısında anlatıyor bakıma muhtaç olanların yaşadıklarını.

‘Wanda Landowska’ adını duyanlarınız var mı? Sanat dehası bu kadının yaşamı okunmaya değer. Öyleyse ziyaret edelim Emine Ortakaya’nın hazırladığı ‘Tarihin Kadın Yüzleri’ köşemizi.

İnsanları vicdansız diye suçlamak, yargılamak ne kadar da kolay. Selvet Bayraktar Tokat, terkedilen bebeklerin başına gelenlerin altında nelerin yattığını vurguluyor ‘Bebek Yetim Odaları’ yazısında.

‘Koza Gençlik Derneği’ ne harikalar yaratmış. Sultan Çamur Karataş’ın söyleştiği Gülay Aktaşçı’dan öğrenelim. Hangi köşemizde olabilir? Tahmin edeceğiniz gibi ‘çoğalalım Çoğaltalım’ köşemizde.

Hani başımıza beklenmedik bir olay geldiğinde, bir süre kendimizi bırakırız, daha sonra da toparlanma sürecine gireriz ya, işte Ebru Bozcuk anlatıyor böyle bir durumu ‘Zildeki İsim’ yazısında.

Dilimizden düşürmediğimiz, yapmayı hiç istemediğimiz ayrımcı davranışları yapmayı sürdürüyoruz maalesef. Menekşe Koçak ‘Duygularımızı İfade Edebiliyor muyuz’ köşemizde ele alıyor bu durumları ‘Yok Sayma ve Otizm’ yazısında.

Yolda hiç tanımadığımız insanların soru yağmuruna tutulur ve çok bunalırız. Yayla Boztaş ‘Dokunmayın Hayvanlara’ yazısında, bu sorulardan sonra sohbetin hassas noktası olan hayvanlara nasıl getirildiğini anlatıyor.

Her zaman bulgulara katıldığımız araştırma sonuçlarına rastlayamıyoruz. Sonuçta araştırmalar sürekli yapılıyor ve birbirini çürüten sonuçlar ortaya çıkabiliyor. ‘Bilim Dünyasında Bu Ay’ köşemizde, ayrılık acısını atlatmayla ilgili bir haberimiz var. Bakalım sizin yorumlarınız ne olacak bu araştırmayla ilgili. Selvet Bayraktar Tokat hazırladı.

Duyarlı olduğumuz konuların genelde hep bir öyküsü vardır. Emine Ortakaya, 8 Mart gündemine vurgu yaparak bazı örnekler paylaşıyor bizimle. Kadın mücadelesine olan duyarlılığı da Füzûzan’ın kitaplarından geçmiş ona. O zaman ‘Onlar Ermemiş Muradına Biz De Çıkmayalım Kerevetine’ yazısını ziyaret edelim hemen.

Kadınlar zor durumda olan insanların imdadına koşarak mücadelelerini sürdürüyorlar. Şule Sepin İçli ‘Arı Kovanı’ köşemizde Başak Kerçek ile söyleşmiş ve dinamik bir girişimi paylaşmış bizlerle ‘Kitapsız Kalmasın Kimse’ yazısında.

‘Yine Bir Kitap Söyleşisinden.’ Emine Kamçı bizleri katıldığı etkinliğe götürdüğü o doğal ifadeleriyle anlatıyor katıldığı kitap söyleşisi deneyimlerini.

‘Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi’. Bu derneği duyanlarınız var mı? ‘Tarihte İz Bırakan Kadın Örgütleri’ köşemizde Emine Ortakaya anlatıyor bu Cemiyetin kadınlarla ilgili yaptıkları son derece yararlı işleri.

Yalnızlıkla baş edenler, yalnızlıktan ne yapacağını bilemeyenler... işte Fatma Işık Kaya bu konuyla ilgili yorumlarını ‘Deccal’ yazısında paylaşıyor.

Kıskanç mısınız? Bu kıskançlığınız size ve başkalarına zarar veriyor mu? ‘Dengede Kalmak’ köşemizde kendinizi sorgulama fırsatını bulacağınız ‘Kıskançlık Kutusunda Neler Var?’ yazısı ziyaret etmeniz için sizleri bekliyor. Şule Sepin İçli yazdı.

Filiz Gülmez yaptığı derin araştırmalarında edebiyatta gerçekçilik olgusunu örneklerle anlatıyor ‘Edebiyatta Gerçekçilik Akımı ve Kadın Olgusu’ yazısında.

Rahime Söylemez Çetin ‘Deneyimlediklerim’ köşemizde elmalı kurabiye yapımının önemli püf noktalarını anlatıyor ‘Elmalı Kurabiye’ yazısında.

Kadınlar sanat alanında bu kadar üretken olurken, kadınlarla ilgili hak ihlalleri nasıl oluyor, insanın aklı almıyor bir türlü. 8 Mart’ı dolu dolu yaşayan sanat kadınları dokunmadık hikâye bırakmamışlar. Bunları Selvet Bayraktar’ın hazırladığı ‘Sanatın Kadın Sesleri’ köşemizden öğreniyoruz.

Emine Kamçı yazdığı ‘Penceredekiler’ öyküsünde gördüğü kâbusu komik bir biçimde anlatıyor. ‘Selvi Boylum Al Yazmalım’ köşemiz sizleri bekliyor.

‘Yüreğimizden Taşanlar’ köşemizde, bu kez de Ahmet Muhip Dıranas’tan ‘Serenat’ adlı bir şiir var.

‘Haydi Tut Elimi–İnan Kendine’ şarkısıyla ‘Umut Şarkıları’ köşemizden tüm kadınlara çağırımız olsun. Kendimize inanalım ve dayanışalım ki direnme gücümüz tazelensin, artsın.

27 Mart 2024

8 MART 2024

YAZAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

Merhaba sevgili okuyucularımız. Bir 8 Mart’ta daha buluştuk. Öncelikle 1857’de daha insanca bir yaşam mücadelesinde yaşamını kaybetmiş kadınları ve kadın erkek eşitliği için yaşamını hiçe sayarak mücadeleye devam eden tüm kadınları saygıyla anıyorum.

Bu 8 Mart’a geldiğimizde, Türkiye’de mücadele etmek gereken ne çok alan olduğunu görüyorum.

8 Mart’ın bu yılki teması, “Kadınlara Yatırım Yapın: İlerlemeyi Hızlandırın” olarak belirlendi. Birleşmiş Milletlerin bu yılki temaya uygun olarak belirlemiş olduğu eylemler; kadınlara yatırımın bir insan hakları meselesi olarak ele alınması, yoksulluğun sona erdirilmesi, toplumsal cinsiyete duyarlı finansmanın uygulanması, yeşil ekonomi ve bakım toplumuna geçiş ve feminist değişimcilerin desteklenmesi şeklinde.

Peki, biz hangi koşullarda 8 Mart’ı karşıladık?

Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporunda Türkiye’nin 146 ülke arasında 129. sırada olduğunu üzüntüyle gördük.

Savaşlarda kadınların ve çocukların gördüğü zarara tanıklık ediyoruz.

Pandemiden en çok kadınlar ve çocuklar olumsuz etkilendi. Pandemi nedeniyle uygulanan örtülü af, kadına karşı şiddet faillerinin de hapisshaneden çıkarılmasına neden oldu. Pandemi bitti ancak failler fiilen hala özgür.

Yoksulluktan en çok kadınlar zarar görüyor.

Kadınlar cinsiyet nedeniyle ayrımcılığa maruz bırakılırken, engellilik, yoksulluk, etnik köken, mültecilik ve daha pek çok özellik nedeniyle çoklu ayrımcılığa uğruyor.

Kadını erkeğe itaat etmesi gereken 'köle' olarak gören zihniyetle mücadele etmek zorunda kalıyoruz.

4+4+4 eğitim sistemiyle çocuklar, 4 yıl ilkokula devam ettikten sonra açık ortaokul sistemine geçerek, örgün eğitim sisteminin dışında kalıyorlar. Böylece hem eğitimleri yarım kalıyor hem de kız çocuklar için erken ve zorla evlendirilmenin yolu açılıyor. Görüntüde 12 yıl olan zorunlu eğitim, bizim ilkokul çağımızda uygulanan 5 yıllık zorunlu ilkokuldan bile geriye düşmüş durumda.

Kadına karşı şiddetin hem niceliği hem de niteliği akıl almaz düzeyde.

Kadın cinayetleri kadın kırımına dönüşmüş durumda.

Sesi çok yüksek tonda çıkan bir grup, kadınların bu güne kadarki kazanımlarını geriye döndürme savaşı veriyor. İstanbul Sözleşmesinden hukuksuzca çıkmış olmak, kadınlar açısından pek çok olumsuz sonuçlar doğurdu. Şimdi gündemlerinde başka sözleşmeler, Anayasa ve yasaların değiştirilmesi var.

Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinden (CEDAW) ve Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinden (Lanzarote Sözleşmesi) çıkılmasını gündemlerine almış durumdalar.

Anayasada yer alan eşitlik ve laiklik maddelerinin değiştirilmesini istiyorlar. Laiklik olmayan bir yerde demokrasi de yoktur eşitlik de. Başörtü düzenlemesini Anayasaya koyarak, kadınlar arasında giysileri üzerinden ayırım yaratmak istiyorlar. Kadın giysilerini düzenlemeye başladıkları zaman bunun sonunun gelmeyeceğini İran'da yaşayarak gördük. Mahsa Amini başörtüsü takmadığı için değil, 'yönetimin istediği biçimde takmadığı' için öldürüldü.

Medeni Kanundaki evlilik yaşının düşürülmesi, boşanmanın erkekler için kolaylaştırılıp, kadınlar için zorlaştırılması ve nafaka düzenlemelerini erkekler lehine değiştirmek istiyorlar.

Türk Ceza Kanunundaki çocuğa cinsel istismar suçunu, evlenme durumunda affetmeye yönelik düzenleme yapmak istiyorlar. Bu durumun çocuğun tecavüzcüsü ile bir ömür boyu yaşamasına ve eziyet çekmesine neden olacağı önemsenmiyor.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesi Kanununu değiştirerek, evden uzaklaştırma, danışmanlık ve tedbir nafakası uygulamalarını kaldırmak, ısrarlı takibi suç olmaktan çıkarmak ve arabuluculuk sistemiyle kadını zor durumda bırakmak için düzenleme istiyorlar.

Bu yazının sınırlarına sığmayacak daha ne çok sorunlardan söz edebiliriz.

Cumhuriyetimizin 100. Yılında çok daha güzel bir tablo ile 8 Mart'ı karşılamayı çok isterdim. Ama umutsuz değiliz. Mevlana'nın dediği gibi "Aydınlık, geceye hiçbir zaman yenik düşmedi."

Kadınlar, özgür ve ayrımcılığa maruz bırakılmadıkları bir yaşam istiyorlar. Buna ulaşana kadar mücadeleye devam. Umutla kalın.

21 Mart 2024

KADININ GÜNCESİ MART

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli Umudun Kadınları Dergisi takipçileri. Öncelikle 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar gününde hak mücadelesinde gerek ülkemizde gerekse dünyada yaşamını yitiren hemcinslerimizi özlemle ve saygıyla anıyoruz. Yayın kurulu üyeleri olarak bütün kadınları dünya emekçi kadınlar gününde selamlıyoruz.

Yine kadına dair mücadele örnekleriyle dolu haberlerle sizlerleyiz.

Önce başlıklar:

Kadın savunma ağından açıklama: Cinayetler politik

Öğreten kadın, yöneten erkek

Kadın hekimlerin 6 yıl önce kurduğu KAHEV, 23. Vehbi Koç Ödülü'nün sahibi oldu

Cinsiyet eşitsizliği her alanda var

ABD'de Türkevi önünde İstanbul Sözleşmesi protestosu

Danimarka'da kadınlara zorunlu askerlik: hizmet süresi 11 aya çıkacak

NASA eğitiminden geçen ilk Arap ve başörtülü kadın astronot, uzay yolculuğuna hazır

Kadın savunma ağından açıklama: Cinayetler politik

Kadın Savunma Ağı üyeleri İstanbul Kadıköy'de "İçinde Öldürüldüğümüz Aileniz Batsın" sloganıyla bir araya geldi. Süreyya Operası önünde eylem yapan kadınlar, "Kadın cinayetleri politiktir" sloganları attı. "Bir kişi daha eksilmeyeceğiz" diye haykıran kadınlar, 6 Mart'ta boşandığı kocası Mustafa Yıldır tarafından silahla vurularak öldürülen kızı Mervegül Bayer'in gelinliğini yakan anne Hatice Kurt'a atıfta bulunarak üzerinde "Bununla başladı. Bu son olsun. Öldüren aileniz batsın" yazılı gelinliği ateşe verdi. Eftelya Koyuncu grup adına yaptığı basın açıklamasında, "Hatice Kurt, kızının gelinliğini 'Her şey bununla başladı, bununla bitti. Hepinize ders olsun, evlenirken 40

kere düşünün' diye haykırıp yakmıştı. Şimdi onun sesini İstanbul'dan yükseltiyoruz" ifadesini kullandı.

"Bu gelinlikler bir kadının daha kefeni olmasın istiyoruz" diyen Koyuncu, sözlerini şöyle sürdürdü: "Tüm bu kadın cinayetlerini işleyen failler kim peki? Bazen babalarımız, bazen kocalarımız, bazen abilerimiz, bazen sevgililerimiz! Yani en yakınımızdakiler. Kadınlar en çok aile içinde, aile ferdi erkekler tarafından öldürülürken iktidar kutsal aile yalanlarına inanmamızı bekliyor. Bizler, o kutsal dedikleri ailelerin içinde istismar ediliyoruz, şiddet görüyoruz, öldürülüyoruz." diyerek açıklamayı sonlandırdı.

Öğreten kadın, yöneten erkek

Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK) son yayımladığı veriler, üniversitelerde kadın akademisyen ve öğrenci sayısının artmakta olduğunu gösteriyor.

Ancak yöneticilik söz konusu olduğunda aynı artıştan söz etmek mümkün değil. 128 devlet üniversitesinin sadece 5'inde kadın rektör görev yapıyor. 74 vakıf üniversitesinin 14'ünde kadın rektör bulunuyor. Eğitim uzmanı Alaattin Dinçer'in bu konudaki analizi şöyle:

"Kadın öğrenci sayısının daha yüksek olduğu sağlık ve refah, eğitim, sanat ve beşerî bilimler alanlarında bile yöneticiliğin çoğunluğu erkeklerde. YÖK açıklamasında kullanılan tanımlarda bir netlik yok. Bir yerde "kız" tanımı kullanılırken başka bir yerde tanım "kadın" olarak geçiyor. Oysa bütün açıklamalarda mutlaka "kadın" tanımı kullanılmalı.

Türkiye'deki üniversitelerde toplam 181 bin 498 öğretim elemanı bulunuyor. Bunlardan 97 bin 291'i erkek, 84 bin 207'si kadın. Buna göre kadın akademisyenlerin oranı yüzde 46,4'e yükselmiş oldu.

Türkiye'deki üniversitelerde kadın akademisyenler arasında 12 bin 296 profesör, 9 bin 947 doçent, 20 bin 728 doktor öğretim üyesi görev yapıyor. Profesörlerin yüzde 34,3'ü, doçentlerin yüzde 41,8'i, doktor öğretim üyelerinin yüzde 47,4'ü yine kadınlardan oluşuyor. Kadın öğrenci ve akademisyen sayısında artış olması olumlu bir durumdur, ancak yeterli değildir.

Kadın hekimlerin 6 yıl önce kurduğu KAHEV, 23. Vehbi Koç Ödülü'nün sahibi oldu

Türkiye'nin dört bir yanında görev yapan kadın doktorlar... Çoğu anne... Sosyal medya üzerinden oluşturdukları sohbet platformunda içlerinden birinin "Bir öğrencinin okulunu bırakmasını önlemek için burs desteği verelim mi" sorusu ile birden farklı bir yöne evrildi. Bu kıvılcım tıp camiamızda adeta bir eğitim seferberliğine dönüştü. Ve 2018 yılında Kadın Hekimler Eğitime Destek Vakfı (KAHEV.) kuruldu. Sessiz sedasız on binlerce yüreğe dokundular. Hem hekimlik görevlerini yaparlarken hem de "Tek reçetemiz eğitim" anlayışıyla çocuk ve gençlere burs sağlamanın yanı sıra okulların güncel eğitim olanaklarına kavuşmasına destek oldular. İşte bu KAHEV, 23. Vehbi Koç Ödülü'nün bu yılki sahibi oldu. Ödül töreninde konuşan Koç Holding

Yönetim Kurulu Başkanı Ömer M. Koç, “Bu kez altı yıl gibi kısa bir sürede binlerce öğrencimize umut olmuş bir kurumu ödüllendiriyoruz. Cumhuriyet kadınlarının dayanışmasının çok özel örneklerinden biri olan KAHEV, çağdaş ve müreffeh bir topluma ancak eğitim yoluyla erişebileceğimiz anlayışıyla da takdire şayandır” ifadelerini kullandı. KAHEV Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Demet Orhan Başer ise “Biz, Cumhuriyet kadınları olarak bir öğrencinin eğitimini yarıda bırakmaması için sosyal medyada buluştuk ve bu kıvılcım adeta sağlık camiasında bir eğitim seferberliğine dönüştü. Her verdiğimiz burs diğerini her yaptığımız okul desteği başkasını doğurdu. KEHAV olarak bizler eğitimin insani bir hak olduğuna inanıyoruz. Ve bu hakka ulaşmak için tüm bireylerin eşit şartlarda olması gerektiğini düşünüyoruz” dedi.

KAHEV, özellikle kırsal bölgelerdeki çocukları nitelikli eğitime, okulları da eğitim materyallerine ulaştırmeyi amaçlıyor. Öğrencilere burs vererek başlattığı faaliyetlerini yıllar içinde genişleten vakıf, kırsaldaki okullara hem bakım onarım hizmetleri sunuyor hem de bu okullarda yeni sınıflar, laboratuvarlar ve kütüphaneler açıyor. 5 binden fazla öğrenciye düzenli burs sağlayan ve COVID salgını döneminde hayatlarını kaybeden sağlık çalışanlarının çocuklarına düzenli burs ve destek veren KAHEV’in 5 bin 500’den fazla resmi üyesi ve 26 binden fazla gönüllüsü bulunuyor. En büyük amaçlarının KAHEV’in dünyaca bilinen, güvenilir bir kurum olarak geleceğe uzanması olduğuna değinen Demet Orhan Başer, “Buna inanmış Türkiye’nin dört bir yanından on binlerce kadın hekim ve binlerce destekçimizle biz ülkemizin gençleri ve eğitimi için daima çalışmaya devam edeceğiz. Vehbi Koç Ödülü’nün bizim için anlamına gelirse; doğru ve iyi niyetli işler yaparsanız başka hiçbir şeye ihtiyacınız olmadan yollar size açılır. Biz Vakfımızdaki çalışmalarımızda yürekten hissettiğimiz projeleri yapmaktan ve sonuçlarından son derece mutluyken, bu ödül ve destek bizlere şu mesajı veriyor: ‘Ahlaklı, çalışkan, merhametli ve vicdanlı olmak mutlaka doğru kişiler tarafından ödüllendirilir ve doğru yoldasınız kızlar! Devam edin.’ Yalnız olmadığımızı bizlere hatırlattığınız için sizlere ne kadar teşekkür etsek az” diye konuştu.

Cinsiyet eşitsizliği her alanda var

7 bin kadınla dünya genelinde yapılan bir araştırma kadınların her alanda ayrımcılık yaşadığını kanıtladı.

Bir kozmetik markasının yaptığı araştırma cinsiyet eşitliği alanında ücret, fırsat ve karar alma süreçleri gibi kritik konularda dünya genelinde gerileme yaşandığını ortaya koydu.

7 ülkede 7 bin kadınla yapılan araştırmaya göre ücret farklılıklarının ve fırsat eşitliğinin önemli sorunlar arasında olmaya devam ettiğini düşünen kadınların sayısında artış oldu. Cinsiyet eşitliğinin kendi işlerini kurmalarının önünde bir engel olduğunu düşünen kadınların oranı yüzde 14’ten 20’ye yükseldi. Ankete katılan kadınların yaklaşık yüzde 90’ı cinsiyet kalıplarının fırsat

eşitliğinin önünde bir engel olduğunu söyledi. Kadınların yüzde 35'i cinsiyetleri nedeniyle işyerinde kendilerini 'rahatsız', yüzde 17'si 'güvensiz', yüzde 16'sı ise 'taciz edilmiş' hissettiğini ifade etti.

Rapora göre kadınların önemli bir kısmı kamusal alanlarda ve hatta işyerinde kendini güvende hissetmiyor. Yüz kadının 72'si akşamları dışarıda tek başlarına yürürken, yüzde 43'ü toplu taşıma araçlarında ve yüzde 55'i ise taksiye tek başlarına binerken kendilerini güvende hissetmediğini vurguladı.

Ankete katılan birçok kadın güvenlik endişelerine rağmen aile içi şiddet konusunda iş yerini güvenli buluyor. Kadınların yüzde 43'ü işyerini, evdeki her türlü çatışma veya istismardan uzak bir sığınak veya güvenli bir alan olarak gördüğünü aktardı.

ABD’de Türkevi önünde İstanbul Sözleşmesi protestosu

Birleşmiş Milletler'in toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi üzerine en büyük yıllık toplantısı olan 68. Kadının Statüsü Komisyonu (CSW68), bu yıl 11- 22 Mart tarihleri arasında "Cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlenmesinin hızlandırılması için yoksulluğun ele alınması ve kurumların ve cinsiyet perspektifiyle finansmanın güçlendirilmesi" ana teması altında gerçekleştiriliyor.

New York'ta devam eden toplantılara Türkiye'den katılan çok sayıda katılımcı Türkevi önünde İstanbul Sözleşmesi eylemi düzenledi.

CHP Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun da katıldığı eylemde kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği için yıllardır mücadele veren kadın hakları savunucuları hep birlikte “vazgeçmiyoruz” sloganı attı.

Katılımcılar Türkevi'nin kapısına “İstanbul Sözleşmesi Bizim” yazılı maskeleri bıraktı.

Danimarka'da kadınlara zorunlu askerlik: hizmet süresi 11 aya çıkacak

Danimarka, Norveç ve İsveç ile birlikte kadınların silahlı kuvvetlerde görev yapmasını zorunlu kılan üçüncü Avrupa ülkesi olacak.

Danimarka, savunma bütçesini artıracaklarını duyurarak, ilk kez kadınları askere almayı planladığını açıkladı.

Danimarka Başbakanı Mette Frederiksen, ülkesinin zorunlu askerliği kadınları da kapsayacak şekilde genişleterek, hizmet süresini her iki cinsiyet için 4 aydan 11 aya çıkarmayı düşündüğünü kaydetti.

Hükümetin "cinsiyetler arasında tam eşitlik" istediğini söyleyen Frederiksen, "Savaş istediğimiz için silahlanmıyoruz. Savaştan kaçınmak istediğimiz için yeniden silahlanıyoruz" dedi.

NASA eğitiminden geçen ilk Arap ve başörtülü kadın astronot, uzay yolculuğuna hazır

Kendisinden önceki büyükleri gibi, kadın astronot Nura el Matruşi de hayatının büyük bölümünü yıldızlara bakarak ve Ay'a uçuşa hayalleri kurarak geçirmiş.

El Matruşı, çocukluk hayalini gerçekleştirerek ABD Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi'nin (NASA) astronot eğitim programından mezun olan ilk Arap kadın oldu.

Birleşik Arap Emirliklerinden 30 yaşındaki el Matruşı, artık uzaya doğru yola çıkmaya hazır.

Mühendis olan Matruşı, 2021 yılında Birleşik Arap Emirlikleri Uzay Ajansı (UAESA) tarafından NASA ile bir eğitim programına katılmak üzere seçilen iki astronot adayından biriydi. Başörtüsü takan el Matruşı NASA'nın, ikonik beyaz uzay giysisi ve kaskını giyerken saçlarını örtmesine imkân tanıyacak bir strateji geliştirdiğini dile getiriyor:

"DAÜ'ye (Astronotların uzayda giydiği özel kıyafet) girdiğinizde (mikrofon ve hoparlörlerle donatılmış) bir başlığı takıyorsunuz, bu da saçınızı kapatıyor." diyor.

Ancak kendisi açısından zorluk, başörtüsünü çıkarıp iletişim kaskını takmadan önce ortaya çıkıyor.

Zira uzay kıyafeti içinde yalnızca özel olarak izin verilen malzemeler giyilebiliyor.

"Benim için geçici bir başörtüsü diktiler. Bu şekilde başörtüsünü takıp giysinin içine girebiliyorum, sonra iletişim başlığını takıp çıkarabiliyorum ve saçlarım örtülü oluyor. Benim için bunu yaptıklarından ötürü onlara gerçekten minnettarım." diyor el Matruşı.

Giydiği özel kıyafetiyle, astronot arkadaşlarıyla birlikte uzaya adım atmaya hazır olduğunu ifade ediyor ve ekliyor:

"Dininiz ya da geçmişiniz ne olursa olsun astronot olmanın zor olduğunu düşünüyorum."

Gelecek sayımızda görüşmek dileğiyle umutla ve sevgiyle kalın.

18 Mart 2024

KAÇINILMAZ DURUMLAR

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Sağlıklı yaşamının önemini sürekli vurgulasak da başımıza gelince, eski günlerimizin değerini yeterince bilmediğimizi fark ediyoruz. Bağımsız olarak yaşadığımız, kendi işimizi başkalarına muhtaç olmadan gördüğümüz günlere geri dönemediğimizi kabullenmekte çok zorlanıyoruz haklı olarak. Geçici ya da sürekli olarak bakım desteğine ihtiyaç duyunca başkaca sorunlar bizi bekliyor.

Tedavi sürecinde hastanede refakatçi olmadan kalmak mümkün olmuyor. Eğer bizi candan seven bir yakınımız varsa ve gerekli zamanı ayırıp destek olma gücünü kendinde buluyorsa çok şanslıyız. Bakım süreci uzarsa, dinlenmek önemli bir ihtiyaç oluyor. Tabii yardımcı olacak kişiler

varsa, hastaya daha rahat destek olabiliriz. Yoksa bütün yükler üzerimize biniyor. Bu durumda ekonomik koşullarımız uygunsa, ücretli bakıcı desteği alabiliriz.

Zor günlerimizde kimin yanımızda olduğunu anlamak olası. Uzun süre bakıma gereksinim duyan bir hasta için bazı aile ilişkilerinin ne kadar acımasız ve duyarsız olduğunu çevremizdeki örneklerden de görebiliriz. Uzun yıllar evinde, kendi yağıyla kavrulan bir insan, bakıma muhtaç olunca, önce evinden ayrılmak zorunda kalıyor. Çocuklarının tümü aynı duyarlılıkta olmuyor. Hastaya sırayla bakıyorlar. Evden eve taşıyor hasta. Duygusal olarak çok ağır bir süreç bu. Bu sıralı bakım desteğine uymak istemeyen, sürekli bahane üreten kişiler de var. Bu durumda hastanın yanında talihsiz konuşmalar yapılıyor. “Hep biz mi bakacağız? Neden o bakmıyor? Biraz da o destek olsun” gibi uzayıp giden kırıcı ifadeler... Eğer bir evlat sorumluluk hissetmiyorsa, söylenmek hiçbir işe yaramaz. Destek olmak istemeyen kişiyi ne kadar zorlayabiliriz ki? Bir de kendi aralarında görevlendirme yapmaları yok mu, insanın zihnini donduruyor. “Hep ben mi bu işleri yapacağım? Biraz da şu kişi yapsın. Ben bakamam ama o bakabilir” gibi sözler muhattap olduğu kişiye değil de hastaya söyleniyor. Sanki hasta görevlendirme yapacak durumdaymış gibi. Bu durumda hastada ne moral kalıyor ne de motivasyon. Başkalarına muhtaç olmanın dayanılmaz ağırlığı... Hele bir ölüm olsun, destek olmayanlar daha çok ağlıyor. Başkalarının yanında rol yapma ve iyi görünme çabası. Ölen kişiyle şeklen ne kadar yakın olduğunu göstermek.

Bunun yanında bakım konusu ülkemizde hep kadınların sorumluluğunda. Erkek bakamazmış, sadece para desteğinde bulunabilirmiş. Peki, erkek hasta bakıcılar nasıl bakıyor? Burada da kadın hastalara kadın bakıcılar, erkek hastalara bile mümkünse kadın bakıcılar aranıyor. Çünkü kadın daha fedakârdır kanısı. Hastanın oğlunun sorumluluğu değil bakım desteği vermek, mümkünse gelin bakmalı. Oysa öncelik kadın ya da erkek olsun çocukların sorumluluğu olmalı.

Hastalara bakan gelinlerin sayısı epey fazla bizim ülkemizde. Değerleri biliniyor mu sorusunun yanıtı da kocaman bir hayır. Çünkü tıpkı ev işlerini yapmak, çocuk bakmak gibi hasta bakmak da kadının ana görevleri arasında. Kadının sağlık sorunları varmış, küçük çocuğu varmış, bunların hiç önemi yok. Erkek dışarıda çalışsın, para getirsin yeter. Hoş kadın dışarıda çalışsa da yine bakım meselesi kadının omzunda.

Yeri gelmişken, değeri bilinmeyen hasta bakan bir kadının öyküsünü paylaşmak istiyorum. Toplum Merkezinde çalışırken, öğle tatili sırasında ağlaya ağlaya merkeze gelen bir kadını fark ettiler ve öyle tatili olmasına karşın onu dinlememi istediler. Ben de bayağı telaşlanmışım. Kadın belinden rahatsız. Evin bütün işi, çocuklar, geniş ailede yaşadığı için görümce ve kayın biraderlerin sorumluluğu onda. Kayın validesi de yatalak durumda. Kadının hastaneye gitmesi gerekiyor, kimse yerine destek olmuyor kayın validesine bakmak için. Üstelik evde yetişkin sayısı fazla. Onlar sürekli kadını aşağılama ve suçlama derdinde. Kadını uzun uzun dinledim. O kadar dolmuş ki hiç

susmadan ağlayarak anlatıyor yaşadıklarını. Bir ara insanın kendisine vermesi gerektiği değerden, durumunu net olarak anlatmasından söz edecek oldum, baktım sadece onu dinlememi istiyor. Yine de dilimin döndüğünce onunla empati kurarak yapması gerekenleri anlattım. İçimden sıkılınca gelip dert yanacağını düşündüm ve görüşmeyi sonlandırdık. Çok yanılmıştım. İki hafta sonra yine geldi. Bu kez ağlamıyordu ve yürüyüşü dimdikti. Yüzü gülüyordu. “Söylediklerinizi düşündüm ve tedavi olmaya karar verdim. Bu süreçte kayın validemle onların ilgilenmesi gerektiğini net bir biçimde söyledim. Tedavim iki hafta sürdü. Bana karşı davranışları o kadar değişti ki anlatamam size. Meğer ben ne kadar önemli bir iş yapıyormuşum? Allah beni onların başından eksik etmesinmiş. İlk kez nefes alabiliyorum, huzur buldum ve suçluluk duygusundan kurtuldum. Yine ona bakıyorum tabii” dedi. Çok şaşırmıştım. Net olmanın ve kendi ihtiyaçlarını söylemenin ne denli önemli olduğunun bir kez daha farkına vardım. Hasta bakma sorumluluğu olanlar da bunu yapmalı. Koşullarını düşünerek baştan neler yapabileceğini kendi tartmalı.

Belediye ve Sağlık Bakanlığının kan alma, pansuman yapma gibi evde sağlık hizmetleri ve gerektiğinde hastaya araç temin etme olanakları iyi ki var. Bunları bilen ve uygulamaya geçen bir hasta, en azından ilgisiz insanlar karşısında bir nebze de olsa rahat bir nefes alabilir. Kurum bakımı da çözüm değil. İnsan bakım ihtiyaçlarının yanında, duygusal ihtiyaçlarının da karşılanmasını istiyor.

Bazı sorumluluklarımızı yerine getirme konusunda, ailenin birbirlerine yaklaşımları, hissettirdikleri değerlilik ve yeterlilik duygusu, sevgiyi gösterme biçiminin bu ilişkilerde belirleyici olduğuna inanıyorum. Yemedim yedirdim, giyemedim giydirdim anlayışı daha çok fizyolojik ihtiyaçlarla ilgili. Ana-babanın çocuklarına eşit ilgi göstermesi, paylaşımcı olması, sıkıntıları olduğunda onların yürekleriyle yanında olmaları çok önemli. Sevgi gösterelim, güzel anılar biriktirelim ki böyle dışlanma, hastalanınca bakım ve dayanışma desteğinden yoksun kalma gibi acımasız, kaçınılmaz durumlarla karşı karşıya kalmayalım.

21 Mart 2024

TARİHİN KADIN YÜZLERİ

KLAUSENİST WANDA LANDOWSKA

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

“Kapıya baktığım vakit ufak tefek, beyaz tenli, yorgun benizli, geniş etekli, mor kadife ceketli bir eski zaman hanımefendisinin gülümseyerek ağır ağır bana doğru ilerlediğini gördüm ve süratle

ona gittim. Büyük sanatçı elimi iki elinin arasına almış: “Hoş geldiniz Mösyö Altar (Cevat Memduh Altar). Söyleyin bakayım, neden beni tanımak istediniz?” diyerek gülümsüyor ve beni şezlongunun yanındaki iskemleye oturtmaya çalışıyordu. Artık meşhur klavsenist Wanda Landowska’yı şahsen de tanımıştım.”

Amerika’ya gitmeden senelerce evvel, Wanda Landowska’nın hayatını, başarısını, yayınlarını yakından takip ediyordum. Hatta 1929 senesinde Ankara’daki Gazi Terbiye Enstitüsüne sanat tarihi öğretmenini olarak tayin edilir edilmez kurmayı başardığım diskotek için İngiltere’den sipariş edilen plaklar arasında Landowska’ya ait plakların da bulunuyordu. Çünkü Wanda Landowska’nın başarısı, yalnız müzik icracılığından değil, aynı zamanda medeniyet tarihi bakımından da üzerinde önemle durulması gereken bir durumdu. Landowska, tanınmış bir klavsen virtüözü olmakla kalmıyordu, bugünün sanatına başlangıç olma önemini taşıyan Johann Sebastian Bach devrini, bütün bir sistemi, metodu, bilimi, estetiği, icracılığı ve nihayet gerçek enstrümanı olan klavseniyle birlikte yeniden hayata kavuşturuyordu. Landowska sayesinde klavsen, 150 yıldır bir müze eşyası olmaktan kurtularak yeniden icracılık alanına geçmiş, konservatuvarlarda klavsen sınıfları kurulmuş, klavsen imal eden eski ve yeni firmalar tekrar faaliyete geçmiş, klavsen virtüözleri ve hocaları yetişerek mühim mevkiler almışlar, velhasıl sırf Landowska’nın şahsi teşebbüsüyle, tarihe karışmış koskoca bir devir, tam anlamıyla Rönesans’ını idrak etmişti. Hatta Türkiye’de de Birebir Landowska’nın tavsiyeleri alınarak bir klavsen sınıfı oluşturulmuştu. Bu işle bizzat Cevat Memduh Altar ve onun yönlendirmesiyle Landowska’nın da ders almış olan Ayşe Savaşır ilgilenmiştir. “Neden ve niçin?” sualine verilecek en kestirme cevap şuydu: Preklasik üstatlara ait koskoca bir müzik edebiyatını, asıl enstrümanı, orijinal renkleriyle icra etme ve dinleme alışkanlığını uygar dünyaya yeniden kazandırmak için”. Görülüyor ki Landowska, müzik dünyasında kaybolan bir devri, fonksiyonuyla birlikte hayata iade ediyordu.”

20. yüzyılda klavsen müziğine yeniden ilgi duyulmasını sağlamış olan Polonya asıllı ünlü piyanist ve klavsenci Wanda Landowska, 5 Temmuz 1879’da Varşova’da doğdu. Babası avukat ve amatör bir müzisyendi, annesiye Mark Twain’i Lehçe’ye çevirmiş olan bir dilbilimciydi. Wanda Landowska bir harika çocuk olarak dört yaşında piyano çalmaya başladı ve çok küçük yaştan itibaren Varşova Konservatuvarı’nda piyano eğitimi aldı. 1896’da Berlin’e giderek Heinrich Urban’ın yanında kompozisyon öğrenimi gördü. O dönemde asi ruhlu bir öğrenci olmasına rağmen yazdığı şarkılar ve piyano parçalarıyla önemli yarışmalarda ödüller almayı başardı.

1900 yılında Paris’e giden Landowska orada Polonyalı halkbilimci Henry Lew’le evlendikten sonra iki yıl boyunca Schola Cantorum’da (Şan Okulu) piyano öğretmenliği yaptı. Bir süre sonra kocasıyla birlikte daha geniş bir dinleyici kitlesi bulabileceği Paris’e döndü. Müzik tarihine, özellikle de Bach, Couperin ve Rameau’nun eserlerine büyük bir ilgi duyan Landowska, bir folklor

uzmanı olan kocasının da etkisiyle eski müziği ve Avrupa'daki çeşitli müzelerde bulunan klavyeli eski çalgıları incelemeye koyuldu; kendisi de artık modası geçmiş olan bu eski çalgılardan edinerek Pleyel & Company şirketine bunların yenilerinin yapılması için siparişler verdi. Paris'te kısa sürede adını duyuran Landowska ilk kez 1903 yılında halka açık bir konserde klavsen çaldı. 1909 yılında kocasının da teşviki ve yardımıyla 17. ve 18. yüzyıl müziğine ilişkin bir inceleme olan "Musique ancienne" (Eski Müzik) adlı eserini yayımladı.

Daha sonra Berlin'e dönerek 1912-1919 yılları arasında Berlin Hochschule für Musik'te klavsen dersleri verdi. Bu arada 1913 senesinde, Berlin'deki Yüksek Musiki Mektebinde ilk olarak bir klavsen sınıfı kurulmuş ve bu sınıfın yönetimi Landowska'ya verilmişti. Birinci Dünya Savaşı boyunca gerek Landowska, gerekse eşi, Almanya'da sivil savaş esiri muamelesi görmüşlerdi. Bu savaşın sonunda kocasını kaybeden sanatçı, İsviçre'ye gitmiş ve ilk olarak orada Bach'ın Pasion müziğine klavsen ile eşlik etmişti.

1920'lerden itibaren sürekli dolaşarak konserler veren ve plak kayıtları yapan Landowska, 1930'ların sonlarına kadar Avrupa'da 17. ve 18. yüzyıl klavsen müziğinin başlıca sözcüsü oldu; özellikle Bach ve Couperin'in klavsen müziğini tanıtmaya çalıştı ve onların yapıtları üzerine incelemeler yazdı. Landowska ilk olarak 1923 yılında Pleyel markalı klavsenlerini de yanına alarak Birleşik Amerika'ya gitmiş ve orada Stokowski'nin idaresinde Philadelphia orkestrasıyla bir Mozart, bir Bach, bir de Haendel konçertosu çalarak ilk konserini vermişti. Fakat sanatçı bu büyük konserde Mozart'ı piyanoda, diğer iki konçertoyu da klavsene icra etmek suretiyle Amerika'daki sanat dostlarına bu iki âlet arasındaki farkı uygulamalı olarak göstermeyi başarmıştı. Bu arada büyük sanatçı, Avrupa, Asya, Afrika ile Kuzey ve Güney Amerika'da geniş ölçüde konser turneleri yapmış, Basel, Barcelona, Philadelphia, Paris, Amsterdam, Cenova gibi şehirlerde sayısız konferanslar vermiş ve klavsen sınıfları kurup yönetmişti.

1925'te Paris yakınlarındaki Saint-Leu'da eski müzik üzerine eğitim veren École de Musique Ancienne (Eski Müzik Okulu) adında bir okul kurdu. Saint-Leu'deki evi eski müziğin çalındığı ve incelendiği bir merkez haline gelmiş, kendisi de zamanının en büyük müzik otoritelerinden biri olmuştu.

1930'larda ününün doruğuna erişmişken, II. Dünya Savaşı sırasında Almanların Fransa'yı işgaliyle, Musevi kökenli bir Fransız vatandaşı olan Landowska'yı, 1940 yılında Nazilerin Paris'e yaklaşması, sırf kendi çabasıyla kurmayı başardığı okulunu, zengin kütüphanesi ile müzesini terk ederek Paris'ten ayrılmaya mecbur etmişti. Sanatçı artık Pirene dağlarındaki bir kasabaya çekilmişti. 1940 yılı eylülünde Paris banliyölerini işgal eden Naziler, Landowska'nın okuluna el koymuşlardı. 1941'de Landowska, ancak öğrencilerinden birinin verdiği borç para ile Pleyel fabrikasının deposunda tesadüfen bulunan son klavseni de satın aldı. 1930 yılından beri önce

öğrencisi, sonra dostu ve asistanı olan Denise Restout'yla birlikte Saint-Leu'den ayrılarak İsviçre'de konser turnesine çıkmış ve gene aynı sene içinde Amerika'ya yerleşme izni kendisine verilmişti. Bir süre güney Fransa'da yaşadktan sonra Lizbon'dan bir gemiye binerek 7 Aralık 1941'de bir göçmen olarak New York'a vardı. Onun ayrılmasından sonra Saint-Leu'deki evi yağmalanmış, çalgıları, kitapları ve elyazmaları çalınmıştı. Mesleki açıdan yeteneği dışındaki her türlü varlığını kaybetmiş olarak geldiği ABD'de 1940'lı yıllar boyunca ülkenin her yanını dolaşarak konserler verdi; bir yorumcu ve öğretmen olarak kendini yeniden yarattı; özellikle de Johann Sebastian Bach'ın Goldberg Varyasyonları'nı eserin özgün çalgısı olan klavsen üzerinde yorumlayıp kayda aldırarak kariyerinin en önemli başarılarından birini gerçekleştirdi.

Neydi Klavsen ile Piano Arasındaki fark? Landowska niçin İlle de klavseni tercih etti?

Klavsen tuşlarına bağlı mekanizmanın, telleri tırmalamak suretiyle sesleri meydana getirmesine karşın, piyanodaki tuşlara bağlı mekanizma, tellere tıpkı bir çekiç gibi vurmak suretiyle sesleri meydana getiriyordu. Onun için, bugünkü piyanonun diğer tarihî adı da "Hammerklavier", yani "Çekiçli piyano" idi. Piyano, asıl ismi olan "piano-forte" [hafif-güçlü] kelimesinden de anlaşılacağı gibi, şiddetli ve hafif sesler arasındaki nüansa dayanan bir ifadenin enstrümanıydı. Onun içindir ki, piyanistin ayakları altında duran pedallardan birisine basılınca sesler yükselip şiddetlenmekte, pedaldan ayak kaldırılınca sesler hafiflemekte, hele diğer pedala basılınca gene aynı sesler çok zayıf olarak duyulmaktaydı. Klavsende sesleri yükseltip alçaltacak bir pedal mekanizması yoktu. Bu enstrüman üstünde elde edilmesi arzu edilen ses yükselip alçalmaları sırf icracının tuşlara basma kabiliyetine bağlıydı. Klavsen, müzik sanatında kullanılan nefesli veya telli enstrümanlardan bir kısmını aynen taklit etme imkânına sahip olan bir âletti. Böylelikle özel bir mekanizmanın yardımıyla, klavsen üzerinde istenirse lavta veya kitaranın renkleri ile oboe, flüt ve sair ağız sazlarının renklerini ayrı ayrı veya kombine olarak elde etmek mümkündü.

İşte Wanda Landowska, kendince yanlış bulduğu bu anlayışı uzun bir mücadele sonunda yenmiş ve bu iki âletin arasında ancak tuşlara basarak icra etmekten başka bir benzerlik olmadığına herkesi ikna etmiş, müzik tarihinde temel sanat olma niteliğini taşıyan 18'inci yüzyıl literatürünün bozulmadan icra edilebilmesi için klavseni yeniden hayata kavuşturmuş ve bu önemli âletin her bakımdan Rönesans'ını yaratmıştır.

Landowska'nın çalışmaları Manuel de Falla'nın Klavsen Konçertosu (1926) gibi çağdaş yapıtlara esin kaynağı oldu. Büyük İspanyol kompozitörü Manuel de Falla, sırf Saint Leu la Foret'deki çalışmalardan esinlenerek Wanda Landowska için bir klavsen konçertosu meydana getirmişti. Klavsen çalma tekniğine ilişkin kuramları da yalnızca çağdaş klavsen çalışının temelini oluşturmakla kalmadı, aynı zamanda kendi buluşu olan bir teknikle klavsen yapımına da önemli bir yenilik getirdi. Klavsenin bir konser çalgısı olarak 20. yüzyılda yeniden dirilişini tek başına

sağlamış olan Landowska, unutulmuş olan eski müziği ve 17.-18. yüzyıllardaki klavsen çalma stillerini ortaya çıkarmaktaki yorulmak bilmez çalışmalarıyla modern zamanlarda eski müziğe yeniden ilgi duyulmasını sağlamış ve bu müziğin kendi döneminin çalgılarıyla çalınması yolunu da açmış oldu.

Landowska, Mozart'ın 1778 yılında Paris'te bestelediği La-majör sonatının son kısmı olan Türk Marşı'nı klavsen ile "RCA Victor" plağına çalmak için ilk iş olarak Türk tarihini incelemiş ve bu konudaki etüdlerini tamamlamak maksadıyla, Washington'daki Kongre Kütüphanesi koleksiyonlarından eski Türk ordusu mensuplarına ait fotokopiler getirtmiş ve eseri tahlil için ayrıca bir açıklama metni kaleme alıp bastırmıştı.

Wanda Landowska, 16 Ağustos 1959'daki ölümüne kadar Lakeville'deki evinde çalışmalarını hiç aralıksız sürdürdü. Ömrü boyunca yanından ayrılmayan, daha sonra da sanatsal mirasçısı olan can yoldaşı Denise Restout, onun yazdığı bütün eserlerin çevirmenliğini ve editörlüğünü yaptı. Ayrıca Landowska, eski müzik ve klavsen alanındaki bütün bu özverili çalışmaları nedeniyle Polonya ve Fransa tarafından liyakat nişanlarına layık görüldü.

Wanda Landowska'nın yaşadığı yıllara bakarsak, hem I. hem de II. Dünya Savaşları ve II. Dünya Savaşı'ndan önce Nazi Almanyası tarafından soykırıma uğratılmış bir ırkın mensubu... Fransa'dan göç ettikten sonra her şeyini kaybetmiş fakat küllerinden yeniden doğmuş bir kadın sanatçı. Velhasıl, ders ve cesaret alacaklarımız arasında bu büyük insan da var.

Umutla kalın.

KAYNAKÇA

<https://cevadmemduhaltar.itu.edu.tr/wanda-landowska-kimdir.html>

20 Mart 2024

BEBEK YETİM ODALARI

YAZAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Ülkemizde gün geçmiyor ki bir bebeğe cami avlusunda, bir parkta rastlanmasın. Hatta zaman zaman öldürülen bebekleri çöp kutularında bulmak bile mümkün ne yazık ki. Kuşkusuz ki yurdumuzda hâkim olan muhafazakâr anlayış, ataerkil düzen buna büyük bir zemin hazırlamakta. Ailesinden korkan kız çocukları çaresiz kalıyor. İlişkisinden bile bahsedemeyen kadınlar hamileliğini söyleyebilir mi? Hatırlıyorum da birkaç sene önce küçük bebeğini evde bırakan sınıf

öğretmeni Seçil Müge Doğanay ailesinin yanına gitmiş, 9 gün orada kalmış, bebek açlıktan ölmüştü. Kabul edilebilir bir durum değil bu. Hak vermek de mümkün değil.

Neydi açıklaması peki? İlk evliliğini sorunlu bitirdiğini, ailesinin yeniden evlenmesine karşı çıktığını anlatan Doğanay, hamile kaldığını çok geç öğrendiğini, uzun süre doğurup doğurmama konusunda kararsız kaldığını ve ailesinden korktuğunu ifade etti. Nihayetinde doğum yapmaya karar verdiğini anlatan Doğanay, bayram tatili için ailesinin kendisini ısrarla Hatay’a çağırdığını belirterek, şunları söyledi:

“Bebeğimi kimseye bırakamazdım. Ailemin yanına gitmemek için bahaneler uydurdum ama özellikle annem ısrar etti. ‘Birkaç gün Hatay’da kalır hemen dönerim’ diye düşündüm. Hatay’a gideceğim gün oğluma iki biberon mama yaptım. Mamayı birkaç saat arayla yedirdim. Altını değiştirip beşiğine bıraktım. Üşümesin diye üstünü örttüm. Evden çıkarken uyuyordu. Karnı acıksa dahi ağlar ağlar yeniden uyur diye düşündüm. Ailemin yanına oğlumla gitseydim beni öldürebilirlerdi. Evde bırakmak zorundaydım. Bebeğime bir şey olmaması için dua ettim. Ama oradayken ailem tatilin sonuna kadar kalmam konusunda ısrar etti. Eve döndüğümde bebeğime mama yaptım, kucağıma aldığımda tepki vermediğini gördüm. Hastaneye götürdüğümde öldüğünü öğrendim.” Bu olaydan sonra katil anne, vicdansız kadın başlıkları manşetleri süsledi. Oysa o bebeği hiç kabullenmeyen, nüfusuna bile alma gereği duymayan, hamileliği öğrenince, “Farklı kültürlerle aitiz” diyerek Seçil’i terk eden, polis baba tırnak ucu kadar eleştirilmedi.

Hollanda’da bebeğiyle ilgili tereddüt yaşayan annelerle ilgili farklı bir çözüm üretildi. Bazı Hastanelerde bebek yetim odaları kuruldu. 2023 yılı kasım itibarıyla bu odalar 13 oldu.

Savunmasız kadınlara gebelik ve annelik sürecinde destek olmayı amaçlayan Beschermde Wieg (Korunmuş Beşik) adlı Vakıf, bu sayının daha da arttırılmasını amaçlıyor.

Bu uygulama, çöp konteyneri, kafe tuvaleti ya da sokağa terkedilmiş bebek vakalarını önlemek amacıyla Beschermde Wieg tarafından geliştirildi.

Hükümetin de desteğiyle ilk kez 2016 yılında, ülkenin kuzeyindeki Groningen kenti hastanesinde ilk yetim odası açıldı.

Daha sonra birçok kentteki hastanede benzer bir uygulama hayata geçirildi. Vakfa göre kimsesizler odası, tecavüz, aile içi ilişki ya da herhangi bir nedenden dolayı istemeden hamile kalan kadınlar için “son çare” olarak planlandı.

Bir anne istemediği ya da bakamayacak durumda olduğu bebeğini bırakmak için hastanedeki yetimler odasına girdiğinde kapı otomatik olarak kapanıyor.

O sırada, görevli hemşireye odanın kullanıldığına dair bir sinyal gönderiliyor.

Anne, kimseyle muhatap olmadan bebeğini odadaki beşiğe koyup oradan ayrılabilir.

Ya da bebeğiyle iletişimini sürdürmek isterse, dahili telefon aracılığıyla görevli personelle iletişime geçip, bilgilerini verebiliyor.

Kimsesiz bebek bu süreçte koruyucu aile yanına veriliyor. Üç ay sonra anneyle iletişime geçilerek, çocuğunu istemediğinden emin olup olmadığı soruluyor.

Anne kararını değiştirmezse, bebek, ocuk Koruma Kurumu tarafından uygun bir adaya evlatlık veriliyor.

Eğer anne isterse, yılda bir kez çocuğu ve onun yeni ailesiyle bir araya gelebiliyor.

Hastanelerde, bebeği 5-10 dakika içinde odadan alacak ebeler, 24 saat boyunca görev yapıyor. Yetim odaları, çaresiz anneler tarafından yılda en az iki kez kullanılıyor.

Eğer anne üç ay sonra bebeğini bırakmaktan vazgeçerse, ikisinin birlikte yaşayabileceği bir ortam sağlanması için Vakıf devreye giriyor.

Bu özellikle evsiz ya da sosyal açıdan korumasız kadınların yaşadığı bir sorun.

Christine takma adıyla Hollandalı kamu yayıncısı NOS'a konuşan bir kadın, evsizken hamile kaldığını belirterek, çocuğunu hastanelerdeki yetim odasına bırakmayı düşündüğünü söylüyor.

Hollandalı kadın, "ocuğunuz için en iyisini istiyorsunuz ama bu mümkün değilse, o zaman ne yapacaksınız?" diyor.

Linda dergisine konuşan Beschermde Wieg'in müdürü Kitty Nusteling'e göre yetim odaları, anneler için en son çare.

Vakıf olarak, odaların boş kalmasını ve annelerin çocukların annelerin yanında büyümesinden yana olduklarını belirten Nusteling, "Ama yine de her hastanede böyle bir oda olsun istiyoruz. Anneler böylece kendilerini yalnız hissetmiyorlar. Odalar tabuyu yıkıyor. Annenin sırrı da çocuğu gibi bizde güvende." diye konuştu.

Zor durumdaki anne adayları için 24 saat hizmet veren bir acil durum hattı oluşturduklarını belirten Nusteling şunları söyledi:

"Kadınların durumlarının iyileştirilmesine aktif olarak katkıda bulunuyoruz. Örneğin, birisi istismarcı bir ilişki içerisindeyse, onun bu ilişkiden kaçmasına yardımcı olabiliyoruz. Birisi uzun vadeli yoksulluktan muzdaripse, eğitim alıp bu durumdan kurtulması için bir plan yapıyoruz. Bu bebeklerin güvenli olmayan yerlerde bırakılmasını önlüyor."

Vakıf, her yıl yaklaşık iki bin kadına yardım ediyor. Bu sayede Christine de artık hamileyken terk etmeyi düşündüğü çocuğuyla aynı evde yaşıyor.

Vakıf, kadınlara yardım ederken asla kimseyi yargılamadıklarının altını çiziyor.

Bu konudan haberdar olunca ülkemizde bu şartlarda yaşayan, zor durumda bırakılan, anlaşılmak yerine sürekli yargılanan hemcinslerimizi düşünmeden edemedim.

Tek başına çocuğuyla yaşayan kadına destek Türkiye de sıfır ne yazık ki. Rahatsız edilmek, taciz edilmek de cabası. Yeter ki kadının yalnızlığı bilinmesin. İstismar etmekten kaçınmıyorlar. Bunları yazmak bana da iyi hissettirmiyor ama ülkemizin acı gerçeği bu. Bu tarz uygulamalar kalıcı bir çözüm oluşturmaya da o kritik lohusalık sürecinde kadınlara sağlıklı karar vermek için bir nefes alıp düşünme fırsatı verir mi dersiniz?

21 Mart 2024

ÇOĞALALIM ÇOĞALTALIM KOZA GENÇLİK DERNEĞİ

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Sultan ÇAMUR KARATAŞ

KONUK: Gülay AKTAŞÇI

Sultan: Sevgili Umudun Kadınları dinleyicileri. Bugün Koza Gençlik Derneğinden kurucu üye Gülay Aktaşçı ile birlikteyiz. Hoş geldin Gülay.

Gülay: Merhaba hoş bulduk.

Sultan: Gülay, benim Kadının İnsan Hakları Derneğinden çok sevgili arkadaşım. O da bir kadın insan hakları eğitimcisi ve Çanakkale'de yaşıyor. Gülaycım önce dinleyicilerimize kendini tanıtır mısın? Daha sonrasında da derneğinizin tanıtımını rica edeceğim.

Gülay: Tabi ki adım Gülay Aktaşçı. Çanakkale Belediyesi sosyal destek hizmetleri Müdürlüğünde sosyal yardım işleri ve sosyal projelere bakıyorum. Koza Gençlik Derneğinde de açıkçası kuruluş aşamasından itibaren çalışmalarına destek veriyorum. Koza Gençlik Derneği nasıl kuruldu sorusunu sorduğumuzda aslında şöyle söyleyeyim. Aynı zamanda Çanakkale Kent Konseyinin genel sekreterliğini yürütüyorum. Bir gün Çanakkale Kent Konseyinde çalışmalarımı yaparken 3 tane. genç kapıyı çaldı ve “Biz kentte yaşayan gençler olarak. gençlerin kentte daha fazla görünürlüğünü sağlamak istiyoruz. Bu konuda bize destek olur musunuz?” dediler. Önce çok şaşırdık. Ben hatta dedim ki nasıl bir destek? “Etkinlik yapmak istiyoruz” ama kentte görünürlüğü sadece etkinlik yaparak mı sağlayacaksınız? Oturup biraz kent Konseyinde konuşalım dedik ve o üç gençle yola çıktık. Çok güzel bir yol hikayesiydi onlarla yaptığımız çalışmalar. Kısa zamanda, Üniversite kenti Çanakkale, öğrenci yoğun bir kent ve o. üç gencin yapmış olduğu çalışmalarla gençlik meclisini oluşturduk. öğrenci toplulukları, öğrenci konseyinin olduğu, çıraklık, eğitimden öğrencilerin, çalışan çalışmayan, okumayan gençlerin de içerisinde olduğu bir gençlik meclisi oluşturduk. Tabii bu süreçte çok çalışma yaptılar. Gençlerin farkındalığının daha çok artmasına yönelik, üniversiteden mezun olan gençlerin bir işe başvurusu sırasında CV doldurması ya da nasıl

mülakat teknikleri gerekiyor. Ama bununla beraber de hak temelli çalışmaları da destekleyici. Tabii yoğunlukla bir de gençler için dışarıda neler oluyor bitiyor kısmını biraz daha nasıl yapmak açısından ibs programlarına başvurduk. Değişim, yurt dışına gençlerin gönderilmesi ve yurtdışından gençlerin gelmesi, deneyim paylaşması gibi çalışmalar gerçekleştirmeye başladı. Koza Gençlik Derneği'nin kurulma süreci de buradaydı. Çünkü kent konseyinde bir gençlik çalışma grubu gençlik meclisine dönüştü. Bir süre destekleyebilir ama farklı bir örgütlenmenin de olması gerekiyor aslında. Sürekliliğin sağlanması daha fazla gence ulaşması açısından gençleri tekrar bir araya toplayıp biz dedik ki hadi gelin bakalım kapıyı çaldınız, biz sizi destekleyelim diye bazı çalışmalar yaptık. Ama bakın gittikçe büyüyen bir çalışma var. o yüzden örgütlü bir mücadelenin olması gerekiyor dedik. Bu süreçte nasıl yapacağız, gelin beraber tüzüğümüzü oluşturalım, tüzüğümüzü oluşturduk. O dönem Kent Konseyi başkanımız Saim bey vardı. Saim beyin de desteğiyle, hatta küçük ofislerini ayarladı. Toplantı yerlerini, biz sizi bir süre daha destekleyeceğiz bu şekilde diye yola çıktık. Ve 2011-2012 arasında Koza Gençlik Derneği kuruldu. Çanakkale'de ilk gençlik örgütlerinden bir tanesi.

Sultan:. Çok tebrik ediyorum. Örgütlülük konusunda toplumun geri çekilmesine yönelik bu kadar çaba varken siz gençleri örgütleyip, etkinliğin örgütlü çerçevede yükselmesini sağlamakla ne kadar muhteşem bir iş yapmışsınız? Peki geri çekilmek isteyen gençler oldu mu yoksa bu örgüte katılımda hevesli oldu mu gençler?

Gülay: Şöyle söyleyeyim, biliyorsun, biz kadının insan hakları eğitmenleri olarak öncelikle kendi farkındalıklarının artmasına yönelik çalışmalar yapıyoruz ve kendi farkındalıkları arttıktan sonra topluma dokunmayla ve bu da örgütlü mücadeleyi de beraberinde getiriyor. O yüzden biz ilk aşamada, ufak ufak, adım adım başlayarak örgütlü bir şekilde mücadele etmeleri gerektiğini, onların bunu fark etmelerini sağlayarak gerçekleştirdik. Dediğin çok doğru. Çünkü örgütlü mücadele derken dernekleşmeden bahsediyoruz. O kelimenin çoğu insanı ürküttüğünü de biliyoruz. Ama bunu açıklayarak biz gittik. birlikte bir şeyler yapmanın, gençlik hakları ya da gençlerin kentte var olabilmesi, kendini ifade edebilmesi adına çalışmalar yapmak için bu kelimeyi kullandığımızı söyledik ve şu anda gerçekten çok yoğun bir katılım söz konusu. Bir de gençlerin üniversite kenti olduğunu belirtmiştim. Gençlerden gelen talepler doğrultusunda, kentliği de katarak bir şeyler gerçekleştiriyor, felsefe okulu gibi, tiyatro. dezavantajlı gruplara yönelik 'aktif tırtıllar' dediğimiz roman mahallesindeki çocukların eğitime katılması, eğitiminin desteklenmesine yönelik çalışmalar. Çünkü burada genç bir potansiyel var. Eğitim fakültesinden, PDR. bölümünden gençler var. Onlar gönüllü olarak buradaki çocuklara destek veriyorlar. 'Sualtında engel yok' projesiyle mesela, engelli dernekleriyle beraber engelli çocukların yüzmelerini sağlamak adına çalışmalar yürütülüyor. Bunun gibi bir çok çalışmalar. Kadının insan hakları çalışması da bu şekilde. 'Farklıyız eşitiz'. Sosyal

medyadan duyuru yaptık. Böyle bir çalışma yapıyoruz dedik ve bu çalışmaya başvuru çok fazlaydı. Bu fazla başvurunun arasında tabii biz kadınlara yönelik bir eğitim olduğunu açıklamamıza rağmen genç erkeklerin de biz niye alamıyoruz, biz niye katılamıyoruz, gibi sorularıyla, yorumlarıyla karşılaştık.. Öyle olunca başka bir şey daha yapmamız gerektiğini düşündük. Kadının insan hakları çalışma grubunun eğitimi devam etsin ama o çalışma grubundan farklı flört şiddeti, şiddetsiz iletişim, toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim seminerleri gibi kadın ve erkeklerin birlikte olabilecekleri, eğitime katılabilecekleri çalışmalar gerçekleştirdik.

Sultan: Çok tebrik ediyorum. Bunda belediyenin desteğinin de etkisi olduğunu düşünebilir miyiz?

Gülay: şöyle söyleyeyim, tabi ben belediye personeliyim ama Koza Gençlik Derneği olarak belli ilkeler var. Tarafsızlık, siyaset üstü olma gibi. O yüzden, her görüşten gençlerin bir arada olabilmesi gerekiyor. Biraz çalışmalarımız da çok fazla siyaseti konuşmadan, gençleri konuşarak devam ediyoruz bu çalışmalarda. Kurulma ve süre için desteklenmesiyle ilgili çalışmalarda gençlerin istekli ve talepkar olmaları aslında etkiliydi. Onlara o zemini hazırlamak önemliydi. Sadece fırsat vereceksiniz, değiştirecek ve dönüştüreceksiniz. Biz bazen onların adına çok fazla konuşuyoruz. Konuşmalarına izin verdik, tartışmalarına izin verdik açıkçası. Bu çalışmalarda şu çok dikkatimizi çekti, sizler geleceğin emanetçisi, gelecek sizlere emanet gibi bir cümle kullanılıyor biliyorsun ama şimdi bugünün mimari olmadan geleceği nasıl emanet alacağız gibi cümleler de duyduk. Bu nasıl olacak, bugün konuşmasına da fırsat vereceksin ya da bugün katılımı fırsat vereceksin. Bugünü göreceksin, geleceğini inşa etmek üzere bir şeyler yapacaklar. Biz sadece bunu yaptık açıkçası. Biraz yanlarında durduk, kapıları açtık, iş kolaylaştırıcılığı yaptık. Başka bir şey yapmadık. Kadının insan haklarının desteği çok oldu açıkçası. Çünkü bu çalışmaları gerçekleştirirken, gençlerle yeni bir çalışmaydı ve farklı atölyelerle desteklemek gerekiyordu.

Sultan: Ne tür atölyeler?

Gülay: O yüzden, toplumsal cinsiyet eşitliği atölyesi, ekonomik haklar atölyesi gibi. Bunları yaparken de mesela maç yaptık. Orada çünkü bir proje geliştirdik, farklıyız, eşitiz projesiyle beraber. Halı saha maçı gerçekleştirildi, televizyon programları yapıldı. Halı saha maçında tabi oradaki farklı, spordaki cinsiyetçiliği, o eril dili fark ettirmektir. sadece erkeklerin küfredip futbol oynadığı bir alan değil, kadınların da varlığını göstermekti.

Sultan: Buna tepkileri nasıl oldu gençlerin?

Gülay: Çok sahiplendiler. şöyle söyleyeyim, Proje bazında toplantılar yapıyorduk. Kendi aralarında bölümlere ayrıldılar. Bir grup organizasyon ile ilgilendi. Bir grup sponsor bulmaya çalıştı. Kendilerine sorumluluk alanları tanımladılar. Yerle ilgili, öğrenci gruplarından müzik bulma. Çünkü meydana bir etkinlik yapacaklar, kentin dikkatini çekmek için öğrenci topluluklarından

müzikler ayarlamaya çalıştılar. Müzikleri nasıl yapacaklar, Belediyeden ses sistemi gerekiyor. Bir grup onunla ilgilendi. kendileri olayı sahiplenerek ortaya çıkarttılar.

Sultan: Öyle güzel anlatıyorsun Gülay, kendimi bu etkinliklerin içinde hissettim. Çok teşekkür ederim.

Gülay: Rica ederim sağol, çok teşekkür ederim ben de.

Sultan: Bir de ben neden derneğin adı Koza, ona ilişkin bir anlatacağın var mı?

Gülay: Ha evet bir bunu çok soruyorlar aslında bakarsan, neden Koza? burada koza, tırtıl ve kelebek gibi bir amblem var. Yeniden Doğuş ve güçlenişle beraber diye ifade ediyoruz. Çünkü bu hep geliyor. Neden Koza, birleştirici ve doğuşu gençlerin yeniden ortaya çıkışını anlatıyor.

Sultan: Çok teşekkür ederim. Çok kapsamlı anlattığın için.

Gülay: Anlatırken şunu gerçekten Emir'i anmadan Emir Cilasın, Koza Gençlik Derneğinin kurucu başkanı. Başkanı, kurucusu. O kapıyı çalan gençlerden bir tanesi. Duygulanıyorum, kaybettik onu 2017'de. Çok genç bir kayıp bizim için, onu anmam gerekiyor. Çünkü gerçekten eğer o kapıyı çalmasaydı Emir, hadi ne yapıyorsunuz siz gençlere demeseydi, belki de bu süreç ortaya çıkmazdı. O yüzden onu yad etmek istiyorum.

Sultan: Emir'i saygıyla anıyorum. Çok teşekkür ederim. Umudun Kadınlarına söylemek istediğin son bir söz var mı?

Gülay: Umudun Kadınlarına söylemek istediğim son bir söz, gerçekten umudun bittiği yerde insanın içindeki umudu tekrar ortaya çıkartıyor yaptığı işlerle. Emeğine ve yüreğine sağlık diyorum bu güzel dergi için, söyleşi için ya da ortaya koyduğu emek için.

Sultan: Çok teşekkürler. Ekip arkadaşlarım adına bu güzel dilekleri üstüme alıyorum. Sevgili Umudun Kadınları dinleyicileri, Koza Gençlik Derneğinden Gülay Aktaşçı ile söyleştik. Bir sonraki söyleşide tekrar birlikte olmak dileğiyle hoşça kalın.

ZİLDEKİ İSİM

YAZAN: Ebru BOZCUK

ebrubozcuk@hotmail.com

Çocukluğundan bu yana en özendiği şey, isimlerin yazılı olduğu zillerdi...

İki kişiye ait bir ev olduğunu belgeleyen bir şeydi bu sanki ya da kadın öyle zannetmişti.

Ahhh biz kadınlardaki bu aidiyet duygusu, ne çok iş açtı başımıza...

Bir evi var etme çabası, ihtiyaç hissedilir olmak, vazgeçilmez olma tutkusu ne büyük bir acizyetmiş meğer...

Evin tadilatını bitirdikten sonraki ilk işi, zilin altındaki bölmeye ikisinin adını yazıp iliştiirmek olmuştu...

Ne uğraşmıştı iki ismi o küçücük alana sığdırabilmek için... Bir de illaki isimlerin arasına kalp konduracaktı. Becermişti bunu ama ne yazık ki o kalp hayatına konmamıştı işte...

Ondan kalan tek şey zilde yazan ismiydi belki de, kim bilir şimdi o bile yoktur yerinde...

"Buraya aitim" diyebilmenin altını bundan daha güzel nasıl çizebilirdi ki kadın?...

Ama olmamıştı ve sonrasında da artık hiç bir yere ait olamayacağını anlamıştı...

Susarak ve yüreğinde bir sürü keşke ile bütün acılarını bir bavula sığdırıp yola çıktı kadın.

Artık kendine aitti. Bundan sonra yerleşeceği ilk evin kapısına, kocaman harflerle ismini ve babasından yadigâr soyadını yazdıracaktı. (Zaten kocasının soyadını hiç sevmemişti) . Yanına bir kalp çizmeyi de ihmal etmeyecekti. Çünkü artık her şeyden çok kendini seviyordu kadın...

Bütün eşyalarını topladıktan sonra, mutfak tezgâhında büzüşmüş bekleyen sarı beze takıldı gözü. Galiba en çok o üzgündü bu evden gidişine ...

Öyle ya, bundan sonra kim temizleyecekti o tezgahı ya da kim güzel yemekler pişirip dizecekti üzerine?...

"Ne gereksiz işlermiş" diye geçirdi kadın içinden. Kıymeti bilinseydi değeri vardı elbet bu çabanın ama ne yazık ki hiç kıymeti olmamıştı...

Kendini ne çok hırpaladığını düşündü. Kabullenilmenin, sevilmenin bu kadar zahmetli olacağını hiç düşünmemişti... Oysa şimdi bunların da ne kadar anlamsız olduğunu anlamıştı...

Sevildiğini zannetmişti kadın... Öyle pırıltılı şeyler söylüyordu ki ona, inanmamak elde değildi. Kim bilir belki de kadın inanmaya meyilliydi...

Oysa "Sevilmek" içi kolay kolay dolacak bir kelime değildi... Askıda kalırsa, yerle yeksan olurdu ki öyle de olmuştu zaten...

Ne yazık ki kadın bunu da yıllar sonra anlamıştı...

Dışarıda, kadının içine inat, ıslıl ıslıl bir hava vardı... Yüklenmiş kamyonete elindeki son koliyi koydu. Güvenli bir yere menekşelerini yerleştirdi. Ne de olsa onlar can yoldaşydı kadının, gözyaşlarının gizli şahitleriydi, anca beraber kanca beraberdiler.

Kadının bir an gözleri buğulandı, sonra hemen sildi gözyaşını... "Olsun, ben gittiğim her evde yeniden çiçekler açtırırım." deyiverdi... Şoförün yanına oturdu. İçinden "Yeni hayat haaa" dedi... Yüzünde buruk bir sevinç var gibiydi.

Şoför şaşkın şaşkın kadını izliyordu...

"Hadi yürü kaptan" dedi kadın...

Camı yarıladı, ılık esen sonbahar rüzgârı iyi gelmişti ona... Ekim ayının alçalmış bulutlarını seyretti bir süre...

"Yeni bir pencere bulurum ben yine" dedi içinden... Yine akşamüstü bulutlarına bakıp güzel düşler kurarım. Yine martılar uçar ve onlar bir şekilde yine bulurlar beni diye düşündü...

Yine kederlenirim, yine sevinirim en baştan...

Ne de olsa "Baştan başlamayı şahane beceriyorum ben." dedi...

Neden olmasındı ki? Her defasında, gerçekleşmeyen dileklerine rağmen, hayatı sevmeyi ne de güzel başarmıştı...

Kim bilir belki de yeni pencereler lazımdı ona...

"Evet yine sevinebilirim, yine yeniden başlayabilirim" dedi kadın... Bulutlara dalarak evin yolunu tuttu.

Radyoda Samime Sanay "Bir İlkbahar sabahı güneşle uyandın mı hiç?" şarkısını söylüyordu... Kadın, "İçim bu aralar Sonbahar belki ama sen hiç merak etme Samime ablacığım, bir gün o bahar sabahına ben de uyanacağım" diye fısıldadı...

Dışarıda ise serin bir güz rüzgârı esiyordu...

NOT: Kadının kafasındaki ilk iş, bir gece önce hazırladığı etiketi kapı ziline takmaktı. Haaa isminin yanına kalp kondurmayı da ihmal etmemişti.

Eylül /2023 İstanbul

DUYGULARIMIZI İFADE EDEBİLİYOR MUYUZ?

YOK SAYMA VE OTİZM

YAZAN: Menekşe KOÇAK

meneksekck06@gmail.com

Bana göre ülkemizde çok yaygın olan işine gelmeyen ve sorumluluk almayı gerektiren durumları yok sayma davranışı; sağlık, eğitim, güvenlik, ekonomi, otizm gibi toplumun can damarı olan her alanda yaygın... Yok sayma davranışı, sorunları görerek çözüm üretecek birikime ve cesarete sahip olamayan bireylerden oluşan toplumların can simididir.

Yok sayma davranışının temelinde bencillik vardır. Çünkü yok sayma davranışı "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın." mantığından beslenir.

Trajikomik bir davranıştır yok sayma. Zira Marmara depreminin acısını yaşayan İstanbul halkı, yakın tarihte gerçekleşme riski olan depremi yok saymaktadır. Oysa İstanbul halkının, depreme hazırlanacak yönetimi seçmesi, süreci takip etmesi gerekirdi.

Maalesef ülkemizde her kademede görev yapan herkes deprem olacağını biliyor ama bu gerçekliği yok sayarak sorumluluk almıyor. Çünkü sorumluluk almak zor iştir. Bedel ister, bilgi ister, cesaret ister...

Otizm konusunda da otizmi yok sayma davranışı iş başındadır. Otizmi yok sayma davranışının nasıl işlediğini, 23 yıl önce tanıştığım bir ailenin otizmle tanışma hikâyesi ile anlatacağım.

Aile seslendiklerinde tepki vermeyen 3 yaşındaki oğullarını işitme engelli olma kaygısı ile doktora götürür. Yıl 2001... Doktor çocuğu muayene eder. “Oğlunuz işitme engelli değil, otizm. Özel eğitime götürün, kreşe başlatın” der. Aileyi sanki çocuk grip olmuş gibi eve gönderir.

Burada devlet, 3 yaşında otizm tanısı alan çocuğu yani otizmi yok saymıştır. Oysa otizmlili bireyin eğitiminde erken tanı çok önemlidir.

Eğer devlet otizmi yok saymasaydı, otizmlili bireyleri toplumla bütünleştirecek ‘otizmlili bireylere destek sistemini’ kurardı. Bu sistemde doktor bir psikolog eşliğinde, çocuğun otizm olduğunu aileye bildirir ve bu süreçte onlara rehber olacak psikologla aileyi tanıştırdı.

Ama biz de yok sayma takıntısı nedeniyle aileye rehber olunmaz. Aile de otizmi bilmediği için çok mutlu çıkar doktorun yanından. “Şükürler olsun oğulları korktukları gibi sağır değildir. Sanırlar ki bir yıl, iki yıl oğulları özel eğitim alacak, akranlarına yetişecek ve otizm sorunu ortadan kalkacak...

Devlet, trajikomik şekilde otizmi bilmeyen aileye, otizmlili çocuğunu eğitime görevini verir.

Aile doktorun söylediği özel eğitimi aldırarak için gerekli işlemleri yapar ve özel eğitim kurumuna gider. İşte o an, yetişkin otizmlili bireyleri görünce anlar otizm gerçeğini... Panik, korku, kaygı sarar aileyi... Ne yapacağını bilemez? Çaresizdir.

Eğer devlet otizmi yok saymak yerine otizmlili bireylere destek sistemini kursaydı süreç şu şekilde ilerlerdi: Aileye psikolojik destek verilir. Çocukla sağlıklı iletişim kurmasında aileye rehber olunur.

Çocuk temel ihtiyaçları, duygu dünyası, duygusal sorunları, ilgi alanları açısından değerlendirilir ve çocuğa uygun eğitim plan hazırlanır.

Maalesef yok sayma davranışı nedeniyle bunların hiçbirisi yapılmaz.

Aileye doktor gibi özel eğitim öğretmeni de “Kreşe gönderin, akranları ile iletişime girsin, onları model alsın.” önerisinde bulunur. Aslında öneride bulunan doktor da özel eğitimci de ailenin kreş bulma konusunda yaşayacağı zorluğu bilir; ama bu zorlukların ailenin psikolojisinde açacağı yarayı yok sayar.

Aile ise “Otizmlili çocuğu kreşe almıyoruz.” cevabı ile anlar Türkiye’de otizmlili olmanın dayanılmaz ağırlığını.

Eğer devlet otizmi yok saymasaydı. Otizmlı birey destek merkezini kursaydı çocuğun gideceği kreşini ayarlardı. Çocuğun eğitim planını bir uzman eşliğinde kreşe gönderir, kreş personelinin, çocukları ve diğeri velileri eğitirdi yani toplumu eğiterek otizm konusunda farkındalık yaratırdı. Otizmlı çocuğun toplumla bütünleşmesini olanak sağlardı

Ancak devlet otizm yok saydığı için aile kreş bulamaz. Haftada iki saat, içeriği çok yetersiz eğitimin de otizmlı çocuğuna faydası olmadığını yaşayarak öğrenir. Bu gerçeği yetkililer de bilir ama yok sayarlar.

Aile panik halinde otizmin çaresini arar. Takviyeler, terapiler, alternatif akla hayale gelmeyen yöntemlerin peşinde sürüklenir.

Bu arada, çocuk ilkokul çağına gelir. Doğru müdahale edilmediği yani otizm yok sayıldığı için çocuğun davranış sorunları artmıştır. Okulda istenmez, parkta istenmez, kısacası hayatın içinde istenmez.

Otizmi yok sayan, otizmlı birey destek sistemini kurmayan devlet otizmlı bireylere eğitim veren özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları açarak 1998 de yayınlanan özel eğitim Yönetmeliğinin ilkeleriyle ters düşer.

Bu Yönetmeliğın 5. Maddesindeki ilkelerden sadece 3 tanesini aşağıya aldım: 5.Maddenin c fıkrasına göre

“Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özel eğitim hizmetlerine erken dönemde başlanması gerekir.

Dikkat ediniz devlet belirlediği özel eğitime erken başlanması ilkesini yok sayıyor kreş eğitimi vermiyor

Yine 5.Maddenin ç fıkrasına göre “Özel eğitim hizmetlerinin, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanıp yürütölmesi” gerektiği belirtiliyor.

Yine devlet otizmlı bireylerin gittiği özel eğitim okulları açarak yani otizmlı çocuğu diğeriilerinden ayırıştırarak bu ilkeyi de yok sayıyor.

Aynı maddenin g fıkrasında “Ailelerin özel eğitim sürecinin her aşamasına aktif katılımlarının sağlanmasını istiyor.

Devletin bu ilkeyi uygulaması için aileyi otizm konusunda eğitmesi ve aileye psikolojik destek vermesi gerekiyor.

Devlet bu ilkeyi de yok sayarak aileyi eve gönderiyor.

Dikkat ediniz, Yönetmelik 1998 de çıkıyor, ailenin 2001 yılında yaşadığı sıkıntılar bugün birebir yaşanmaya devam ediyor.

Otizmle ilgili sivil toplum kuruluşları, 1. ve 2. Otizm Eylem Planları hazırlayıp ilgili kurumlara sundular. Otizmlili bireylerin eğitim, sağlık, bakımlarıyla ilgili sorunlarını sürekli gündeme getiriyorlar. Bütün bu çabalar yok sayılıyor...

Zamanında, doğru müdahale edilmediği için otizmlili bireylerin büyük çoğunluğunda davranış sorunları artıyor. Bu da yaşama, eğitim, barınma, seyahat gibi temel hakların bile otizmlili birey söz konusu olduğunda sorgulanmasına neden oluyor.

Devlet sonuç alamadığı bu sisteme büyük paralar aktarmaya devam ediyor. Gelecek yazımızda bu konuyu ele almak üzere hoşça kalın...

7 Mart 2024

KAYNAKÇA

1998 Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, MEB

v DOKUNMAYIN HAYVANLARA

Yazan: Yayla BOZTAŞ

yaylaboztas@yahoo.com

Tramvay beklerken üzerimde hissettiğim gözlerin sahibini aradım. Karşılaştığım bakışlar şişmanca, iyi giyimli bir kadına götürdü beni. Hiç şüphem kalmadı. Israrla bana bakıyordu kadın. Uzaktan gönderdiği bakışını yanıma yaklaşarak sürdürdü.

“Kabanın ne güzel. Sen mi diktin? Hazır mı? Nereden aldın?”

Bu ne merak sevgili bayan! demedim tabii.

Söyledim aldığım yeri, en az on yıllık olduğunu da. Bu yanıtlım meraklı kadının konuşma isteğini iyice arttırdı. Güzelmiş, eskiden bu kumaştan çok varmış. Pazen derlermiş. Sümerbank’ta satılırmış. Şimdi neredeymiş böyle kumaşlar... Her şey naylonmuş... Mış mış mış...

Bu kadar çok şeyi nereden bulup sıraladı art arda? Şaşkınım. Bir kere tanımadığı bir insana sen diyerek başlaması, teklifsiz bir çağrı değil miydi konuşmaya? Onun seni olan “ben,” az konuşup uzamasını istemiyorum bu ayaküstü söyleşinin. Neyse biraz sonra tramvay gelecek

İster istemez bitecek derken o aynı hevesle devam ediyor.

“Ama çok yakışmış sana. Saçının beyazına, yüzüne.”

Sevineyim mi? Yoksa beni elinden kaçırmamak için mi yapıyor bu övgüleri? İnsan beğenilmeyi ister ya. Hazır birini buldu, döksün içini, rahatlasın, belli ki konuşmayı seviyor.

Sana, “Yaşına hiç yakışmamış,” deseydi daha mı iyi olurdu? Sevinmen gerekmez mi?

Yarım ağız teşekkür ettim, iltifatına.

“Bu yaşıta bu kadar kırmızı yakıştı mı?” demeye kalktım. Yaşımı sordu, kendi yaşını söyledi. Konuşma uzayacak şimdi. Ne yaptım da tuzağına düştüm. Neyse tramvayın ışıklı levhasında dört dakika yazıyor. Ne söyleyebilir bu kadar zamanda? Kaç çocuğum olduğunu, cinsiyetlerini sordu. İki oğlum olduğunu söyleyince,

“Yazık, şanssızmışsın” dedi. “Keşke bir kızın olsaydı.”

Şimdi kız evlatların yaşlılıkta annelerine bakacağıyla ilgili konuya girecek diye düşünürken aniden konuyu değiştirdi.

“Bak sana bir akıl vereyim. Çocuklarına bırakma paranı. Sana ilerde yaşlanınca lazım olacak” demez mi? Sanki şimdi çok gencim de. Ayaküstü yaşamıma yapılan bir müdahale. Şaşkın suskun yüzüne bakarken

“Ben huzur evinde çalıştım. Neler gördüm bilemezsin. Paranı sakla, benden sana nasihat...”

İçimde bir yığın görüntü. Huzurevlerini ziyaretimde duyduğum sızı. Her gereksinimleri giderilen o yaşlı insanların içinden geçen duyguları, evinden koparılmışlığı, anılarını düşünüp mahzunlaştığı, dışarı çıkarmasalar da benim duyabildiğim ‘Ah!’ı anımsadım. İstmeden duygudaşlık yaptım. Bir anda orada gördüklerimden biri oldum. Nereden denk geldim bu kadına? Bütün hassas noktalarımı dürtmesine neden izin veriyorum? Ben pişman düşünürken

“Kedi besleme sakın!” demez mi? Hayda nereden çıktı şimdi kedi konusu? Yoksa kabanıma yapışmış kedi tüyleri mi var? Gayri ihtiyari giysime baktım. Evinde üç kedisi olan, önüne çıkan sokak kedilerine sevgi gösteren, okşayan birine söylenecek şey mi bu? Eee zayıf noktamı buldu kadın konuşmak farz oldu, şimdi sıra benim. Elime fırsat geçti ya hayvan ve doğa sevgisiyle ilgili söylevin tam zamanı.

Çocukluğumun yaylalarda geçtiğini, her türden hayvanla iç içe yaşadığımı, inek, keçi, tavuk, kedi, köpekle dost olduğumu söylemeden olur mu? Sözümlü kesip kedilerin kılının mekruh olduğunu söylemek istedi. Edepsizleşip “Kocanın kolları yok mu?” diyerek susturdum kadını. Ne ayıp değil mi? Aklim sıra ona kedileri sevdireceğim. Yıllar yılı kedi beslemenin yanlışlığını günaha bulaştırıp söyleyen bilmişlerin ahını bu kadından çıkaracağım.

“Yanlış adama çattın kadın. Kedilerin din açısından istenmeyen bir canlı olduğunu anlatıp ayak üstü beni günahla korkutmaya çalışmayacaktın. Bu dünya bütün canlıların. O “Her şey insan için” deyip de kendi dışındaki canlıları yok sayan insanlarla işim yok benim.” diye düşünürken devamlı bu tramvay durağında bekleyen bol tüylü, üç renkli kedi gelip bacaklarıma sürünmeye başlamaz mı?

“Bak” dedim kediciği göstererek “Bana ‘Sen bakma ona, kediler güzel hayvanlardır. Hatta her evde bir kedi olmalıdır. Allah bizi insanları mutlu etmek için yarattı.’ demek istiyor” diyerek

eğilip kediye okşadım. Kedicik başını elime değdirmek için ön ayaklarının üstüne kalkarak mırıldamaya başladı, tırmanıp kucağıma atladı. Sevgiyle bakiştık. Kadın şaşkın, biraz da küçümser, “Vallahi kedi de senden yana, kim bilir belki de sen çağırdın onu,” diyerek bir hoşça kal bile demeden gelen tramvayın kapısına doğru yürüdü.

BİLİM DÜNYASINDA BU AY MART

HAZIRLAYAN: Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli takipçilerimiz, yine birbirinden farklı bilimsel çalışmalarla sizlerleyiz.

Önce başlıklar:

Bilim insanları yapay testisler oluşturdu

Ayrılık acısını atlatmanın yolu bulundu

Covid-19 aşılarında iki yan etki tespit edildi

Bilim insanları yapay testisler oluşturdu

Laboratuvarda bir çift küçük yapay testis oluşturuldu.

"Cesur Yeni Dünya" romanında hayal edilen geleceğe bir adım daha yaklaşıyoruz Bilim insanları, yapay testisler oluşturma konusundaki araştırmalarını hızlandırıyor. Bu çalışmalar, üreme sağlığı alanında önemli bir ilerleme vadederken, kısırlık gibi ciddi sağlık sorunlarına çözüm bulma potansiyeline sahip olacak... Goodman Yaşam Bilimleri Fakültesi ve Nanoteknoloji Enstitüsü'nde kıdemli öğretim görevlisi Nitzan Gönen, "Yapay testisler, testis gelişimi ve işlevi üzerine temel araştırmalar için umut verici bir modeldir ve bu model, cinsel gelişim ve kısırlık bozuklukları için terapötik uygulamalara dönüştürülebilir." Dedi. Uluslararası Biyolojik Bilimler Dergisi'nde yayınlanan yakın tarihli bir çalışmada Gonen'ın laboratuvarı, doğal bir testisin boru şeklindeki yapılarına benzeyen, Organoid adı verilen küçük yapay organları başarıyla yarattı. Organoidler, doğal organlara benzeyen ve organ gelişimi ve hastalıklarına yeni bakış açıları sunan, yapay olarak büyütülmüş küçük hücre kütleleridir.

Bu yapay organ benzeri yapıları oluşturmak için Gönen ve meslektaşları, yeni doğmuş farelerden olgunlaşmamış testis hücreleri topladı ve kültürledi. Hücreler laboratuvarda dokuz hafta boyunca büyütüldü; bu, teorik olarak sperm üretimi ve hormon salgılama sürecini tamamlamaları için yeterli bir süre.

Ayrılık acısını atlatmanın yolu bulundu

Ayrılık acısı, yaşamın en zorlu dönemlerinden biri olabilir ve birçok kişi için derin bir acı ve üzüntü kaynağıdır. Ancak, son zamanlarda yapılan araştırmalar ve psikolojik çalışmalar, ayrılık acısını atlatmanın ve yeniden hayata bağlanmanın etkili yollarını keşfetti.

ABD'de bilim insanları, beyindeki biyolojik değişimlerin ayrılık acısını hafifletmeyi sağlayabildiğini belirtti. Tarla fareleri üzerinde yapılan çalışmada, eşlerini arayıp onlarla bir araya gelen kemirgenlerin beyinlerinde 'zevk hormonu' olarak bilinen dopamin seviyelerinde ciddi artış yaşandığını gözlemledi. Fakat tek eşli ilişkiler kuran bu kemirgenlerin, partnerlerinden uzun süre ayrı kaldıktan sonra dopamin seviyelerinde azalma gerçekleştiği belirlendi.

Bilimsel dergi Current Biology'de yayımlanan çalışmada, partnerinden 4 hafta ayrı kalan tarla farelerinin dopamin seviyesinde ciddi düşüş yaşandığına dikkat çekildi.

Colorado Boulder Üniversitesi'nden Zoe Donaldson, bu değişimin "ayrılık acısını azaltma" odaklı olduğunu belirtti. Araştırmamanın yazarlarından olan nörobilimci, "Tarla fareleri, dopamin dinamiklerindeki bu değişimden sonra başka bir partner bulup tekrar bağ kurabiliyorlar. Fakat eski ilişkileri sürerken bunu yapamıyorlar" dedi. Donaldson, söz konusu durumun tarla farelerinin partnerlerini unuttuğunu değil, çiftlerin arasındaki bağın değer kaybettiğini gösterdiğini de söyledi.

Bu araştırmanın sonucunun ikili ilişkilerde yararlı olup olmayacağı tartışma konusu olabilir. Bu veriyle hareket edilirse, psikolojik zarara uğrayabilme olasılığı daha güçlü görünüyor.

Covid-19 aşılarında iki yan etki tespit edildi

Auckland Üniversitesi'nin ev sahipliği yaptığı Küresel Aşı Veri Ağı (GVDN) adlı uluslararası iş birliğine katılan araştırmacılar, Covid-19 aşısı olduktan sonra hastaların daha büyük bir risk taşıyıp taşımadığını görmek için nöroloji, kan ve kalple ilgili 13 tıbbi durumu değerlendirdi.

Independent Türkçe'nin aktardığına göre, çalışmada, kimlik bilgileri gizlenmiş milyonlarca Covid-19 aşısı olan kişinin verilerini inceledi ve aşı olduktan sonrasında öncesi karşılaştırıldığında çeşitli dönemlerde daha büyük bir sağlık durumu geliştirme riski olup olmadığını tespit etmeye çalıştı. Bazı hastaların mrna aşılardan sonra miyokardit ve perikardit gibi kalp iltihabı rahatsızlıklarına yakalandığı, bazılarındaysa viral vektör aşılardan sonra kas zayıflatan Guillain-Barré sendromu ve beyinde bir tür kan pıhtılaşması olduğu tespit edildi. Araştırmacılar ayrıca, viral vektör aşılardan sonra omuriliğin bir kısmında iltihaplanma (transvers miyelit) ve bazı kişilerde hem viral vektör hem de mrna aşısından sonra akut dissemine ensefalomiyelit diye de bilinen beyin ve omurilikte iltihaplanma ve şişme belirtileri buldu. Ancak esas koronavirüs enfeksiyonundan sonra nörolojik bir rahatsızlık geçirme riskinin, Covid-19 aşısından sonraki riske kıyasla yaklaşık 617 kat daha yüksek olduğunu belirten bilim insanları, "aşı olmanın faydalarının risklerinden önemli ölçüde daha ağır bastığını" öne sürüyor. Bilim insanları, "Bu çok ülkeli analiz; miyokardit, perikardit, Guillain-Barré sendromu ve serebral venöz sinüs trombozu için önceden

belirlenmiş sinyalleri doğruladı" diye yazdı ve daha fazla çalışma gerektiren "diğer potansiyel sinyallerin" de belirlendiğini ekledi. Çalışmanın ortak yazarı Kristina Faksová yaptığı açıklamada, "Bu çalışmadaki popülasyonun büyüklüğü, nadir görülen potansiyel aşı sinyallerinin tespit edilme olasılığını artırdı. Tek bir merkez ya da bölgenin çok nadir sinyalleri tespit etmek için yeterince büyük bir popülasyona sahip olması pek mümkün değil" dedi. Araştırmacılar, Covid-19 aşılarının mevcut anlayışını geliştirmek ve büyük veriler kullanarak güvenilirliğini daha iyi ortaya çıkarmak için daha fazla çalışma yürütüyor.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle umutla kalın.

20 Mart 2024

ONLAR ERMEMİŞ MURADINA BİZ DE ÇIKMAYALIM KEREVETİNE

YAZAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Kemalettin Tuğcu'dan Firuzan'a

"Bir 8 Mart'ı daha acısıyla tatlısıyla geride bıraktık." Diyebilmek isterdim ama maalesef bir 8 Mart'ı daha acılarla geride bıraktık. 8 Mart geçti ama acılarımız hâlâ katlanarak sürüyor. Erkekler âdeta yarışarcasına ve sanki ayrıntılı medya haberlerinden de hem cesaret buluyor hem yöntem öğreniyor. Bu, haberler konusu veriliş biçimiyle tartışmaya muhtaç. Geçenlerde bir arkadaşımın girdiği bir dükkân sahibi, şu 'iyi hal indirimi nedeniyle bizim kravat satışlarımız arttı,' demiş. Ben de diyorum ki, 'demek ki çok suçlu var.' Mahkemelerde ise çok az biz kadınları sevindiren karar var. Örneğin 'Yargıtay iki kez bozdu mahkeme kararında direndi--(Sektör Gazetesi) başlıklı yazıdan öğreniyoruz (ki ben bu haberi aslında Fox TV'de izlemiştim) Yargıtay tarafından iki kez 'Hukuka aykırı' denilerek bozulan 17 Oca 2024 Manisa'nın Yunus emre ilçesinde 42 yaşındaki Canan Çeviren'i tabancayla vurarak öldüren Ferhat İnne'nin Manisa 5. Ağır Ceza Mahkemesinde verilen indirimsiz müebbet hapis cezası kararı, Manisa 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yeniden verildi. Buna mukabil, bir sürü mahkemeden de katiller 'iyi-hal indirimi, haksız tahrik indirimi...' gibi indirimler almaya devam ediyor. Hin erkekler, cin erkekler, can kadınları öldürüyorlar.

Allah'ım ben bu ruhumu, vicdanımı doğrayıp darmadağın eden konuya nereden geldim yine... Buraya saplanınca işin içinden çıkamıyorum. Halbuki benim bir an önce esas konuma dönmem gerekiyor. Ne olur takipçilerimiz beni bağışlasın.

Geçen ay öykü ve dil ustası yazarımız Firuzan'ı kaybettik. Ben ilk kadınlık bilincimi firuzan'ın kitaplarıyla kazandım. İlkokul zamanlarımda öğretmenlerimiz bize bol bol Kemalettin

Tuğcu kitapları okurlardı. Tuğcu'nun romanları alabildiğine içimizi acıtır fakat nihayetinde olaylar bir rastlantı sonucu anlaşılır, çözülür, kötüler cezasını bulur, mutlu sona erişilirdi. Deyim yerindeyse, onlar ererdi muradına, biz de çıkardık kerevetine... Bu da bizi önce öfkelenendirir, üzer sonuçta da mutlu ederdi, yanmış olan yüreğimize su serperdi. Adeta her roman veya öykü başlarken bilirdik ki sonunda kötülük cezalandırılacak.

Fakat o da ne!? Ortaokul yıllarımda hocalarımızın ve bizden büyük arkadaşlarımızın teşvikiyle Adalet Ağaoğlu, Firuzan gibi gerçekçi yazarları okumaya başladık ve de gördüm ki hiç de kötülükler cezalandırılmıyor, iyilikler de ödüllendirilmiyordu. Meğer yaşımda büyüdükçe anladım ki gerçekler de böyleymiş yani kötülüklerin cezalandırılması da, iyiliklerin ödüllendirilmesi de mutlak değilmiş. Hatta giderek şunu da idrak ettim ki kötülüklerin cezalandırılması için de, iyiliklerin ödüllendirilmesi için de çok çaba sarf etmek, çok mücadele etmek gerekiyormuş. Ben özellikle kendi ülkem için "Hiçbir iyilik cezasız kalmaz," sloganını buldum.

En çok da kadınlara karşı, giderek de çocuklara karşı işlenen suçların cezalandırılmadığını ya da cezaların çok yetersiz, adeta ödül niteliğinde olduğunu görüyorum ve bunu ilk olarak ruhu şad olsun Firuzan'dan öğrendim.

Beni hayata hazırlayan güzel insan, sana çok müteşekkirim. Eminim bu ülkenin aklı başında olan kadınları da benimle aynı duygular içerisinde. Bu arada sevgili Adalet Ağaoğlu'na da teşekkürü bir borç bilirim.

Ne zaman ki kadın ölümleri caydırıcı cezalarla son bulur, işte o zaman 8 Mart 'Dünya Kadınlar Günü' biz kadınlara şenlik, bayram olur.

Biz yine de "İnadına isyan, inadına özgürlük!..." şiarımızdan vazgeçmiyoruz.

Umudumuzu deyim yerindeyse aslanın ağzından çekip alıyor, ona sımsıkı sarılıyoruz.

21 Mart 2024

ARIKOVANI

KİTAPSIZ KALMASIN KİMSE

SÖYLEŞİYİ YAPAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

KONUK: Başak KERÇEK

Şule: Sevgili Umudun Kadınları dinleyenlerimiz, karşımızda Başak Kerçek arkadaşımız var. Kendisiyle bir etkinlikte tanışmıştık ve yaptığı işler beni çok etkilediği için hemen ondan randevu aldım. Hoş geldin Başak. Önce kısaca seni tanıyalım.

Başak: Hoş buldum. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi 3. Sınıf öğrencisiyim. Yıllardır toplumsal duyarlılıkla ilgili farklı sivil toplum kuruluşlarında stajyer olarak çalışıyorum. Şu anda ‘Toplumsal Duyarlılık Projeleri (TDP) adı altında Bilkent Üniversitesine bağlı bir topluluğun eş genel koordinatörlüğünü yürütüyorum. Aynı zamanda Bilkent Üniversitesi Kampüsünde bulunan Uluslararası Çocuk Merkezinde Anne-Çocuk Elele Projesinde stajyerlik yapıyorum.

Şule: Şimdiye kadar gönüllü olarak çalışmış olduğun konulardan biraz söz edebilir misin? Hangi derneklerde, neler yaptınız?

Başak: İlk sivil toplum örgütüyle buluşmam lisede oldu. Lisedeyken kendi arkadaş gruplarımla birlikte tiyatro gösterisi düzenleyip, biletlerini satıp ‘ZİÇEV’ zihinsel engellilerle ilgili bir derneğe yardımımız oluyordu. Hafta sonları onlara gidip etkinlikler düzenliyorduk. Yine lisedeyken, ‘Hayal Ortakları’ ile tanıştım. Daha bilinen ismiyle ‘YGA’ oranın bir zirvesine katılmıştım. Daha sonra devam ettirmedim. Üniversiteye geçtikten sonra Hayal Ortakları Derneğine girdim. Orada bilim seferberliğinde çalıştım. Bilim seferberliği, Anadolu’nun dört bir yanındaki çocukları bilimle buluşturan bir projeydi. 9 ay kadar Büyüme ve Geliştirme, Program Yöneticiliği kısmında staj yaptım. Rol Model Yönetmenler Programında yer aldım. Görme engelli çocuklarla buluştuğumuz bir bilim seferberliğinde rol oynadım. Bir yandan da Toplumsal Duyarlılık Projelerine bağlı ‘Güneş Köyden Doğuyor (GÜNKÖY)’ projesinde gönüllülük yaptım. Daha sonra kurumsal işlerle de uğraşmaya başladım orada. Proje koordinatörü olarak seçildim. Geçtiğimiz yıl 4 köy okuluna kütüphane inşa ettik. İnşadan kastım, bildiğimiz amele işlerini kapsayan işler. Kendi aramızda biz böyle amele diyoruz. Yer kaplamasından tutun da duvarların zımparalanması, boyanmasına kadar olan işler. Aynı zamanda Cumartesi ve Pazar, iki gün boyunca çocuklarla, ilk ve ortaokul öğrencileriyle vakit geçiriyorduk. Genel kültür, spor, bilim faaliyetleri yapıyorduk. İkinci günün sonunda da kütüphanemizi açıyorduk. Üç kütüphaneyi bu şekilde yaptık. Dördüncü kütüphanemiz için Niğde’nin Kayı İlçesindeki başka bir köye gittik. ‘Hayal Köy’ adını verdiğimiz bir projemiz oldu. İlk ve ortaokula bir kütüphane yapmaktan çok daha büyük bir şey yapalım dedik. Köy Halk Kütüphanesi inşa ettik üç gün boyunca. Köylülerle birlikte açık hava sineması düzenledik. Tiyatro, konser gibi açık hava etkinliklerimiz oldu. Toplumsal Duyarlılık Projelerinde genel koordinatörlüğüne aday oldum. Şu anda 14 projemiz, her projenin de farklı hedef kitlesi var. Hedef kitlelerimiz arasında; kadın sığınma evlerinde kalmak zorunda olan kadınlar, huzurevindeki yaşlılar, sokak işçisi olan çocuklar (Sokak Lambası Projesi), akademik olmayan personelin üniversitedeki çocukları var. 14 projeden sorumluyum. Ekim ayında Uluslararası Çocuk Merkeziyle görüşmeye gittik. Merkezin yeni bir proje başlattığından haberdar olduk. Orada çalışmak istedim, başvurdum, onlar da kabul ettiler. Şu anda Anne-Çocuk Elele Projesinde de çalışıyorum. Çocuk

yaşta erken ve zorla evliliklerle mücadele edip kadın üreme sağlığında çalışıyoruz. Farklı illerde, akran farkındalık eğitimleri oluyor.

Şule: Ben seni dinlerken, 14 projede çalışan bir insanın üniversite hayatını nasıl sürdürdüğünü düşündüm. Hukuk da çok zor bir bölüm.

Başak: Açıkçası ben de nasıl sürdürdüğümü bilmiyorum. Bilkent bütün bölümlerine ayrı ayrı yüklenen çok zor bir üniversite. Hukuk Fakültesi başlı başına bir dert. Şu aralar benim de fazlasıyla zorlandığım bir dönem. Beş vizeye girip çıktım. Sabah erken kalkıp TDP'nin işlerini takip ediyorum. Anne-Çocuk Elele Projesi bana müsamaha gösteriyor yoğunluğumdan dolayı. Derslere girip çıkıyorum. Bu kadar çok işle uğraşmak, bir noktada boş kalamadığımı, zamanımı çok iyi kullandığımı fark ettirdi. Önceden hazırlığımı yapıyorum. Bir iş yaparken, diğer işe mola verdiğimi düşünüyorum. Derslere girerken işlerime, işlerimi yaparken de derslere mola veriyorum. Akşamlarımı kendime ayırmaya çalışıyorum. Ders çalışmak, arkadaşlarımla görüşmek gibi işleri yaparak kapıları kapatmaya çalışıyorum. TDP'de akşam saat 9'dan sonra birbirimize mesaj atmamız yasak. Yoksa çok fazla düşünüp çok fazla uğraşıyoruz. Götürmeye çalışıyorum. Bir dönem kaldı, umarım iyi notlarla geçerim.

Şule: Kolaylıklar diliyoruz. Mola verme yaklaşımı çok değişik. Kitap meselesi çok ilgimi çekmişti. Bu deneyimlerini bizimle paylaşır mısın? Kütüphaneyi nasıl kuruyorsunuz, insanlardan kitap mı topluyorsunuz, köydeki insanların ve muhtarların tutumları nasıl?

Başak: Günköy benim gözlerimi açan bir deneyimdi. Projenin kuralı, koordinatörün bir kadın, bir erkekten oluşmasıdır. Benim dönemimde erkek aday yoktu. “Neden iki kadın aday olmuyoruz?” dedik. Kabul ettiler. Ben o zaman 18, eş aday arkadaş 19 yaşındaydı. Bir yerlerle görüşmeler yapmaya çalışıyoruz. Sponsorluk faaliyetlerimiz oluyor. “Hocanız gelsin, yöneticiniz gelsin. Başınızdaki kişi gelsin, siz kimsiniz?” şeklinde yaklaşım sergileniyordu. Kitapları toplarken belediyeler, farklı firmaların desteklerinden oluşan sponsorluklarımız oluyordu. Asla para kabul etmiyoruz, sadece malzeme desteği kabul ediyoruz. Okul içerisinde ve dışarısında stand faaliyetlerimiz oluyordu bize kitap ve atık kâğıt bağışı yapmaları için. Bunları sahaflara götürüp yeni kitaplar alıyorduk. Kitapları da çocuklara uygun olup olmadığına göre ayırıyorduk. Uygun olmayanları sahaflara götürüp değiştiriyorduk. Çok güzel bir iş yaptığımızı söylediler ama iki kadın olmanın da çok büyük zorluklarını çektik. Bir gün ikinci köyümüzden dönerken Nevşehir’de, bir lokantada durduk. 50 kişi içeri girince ne oluyor diye geldiler. Gecenin bir yarısıydı. “Yöneticiniz nerede, başınızda kim var?” dediler. Yetkilinin biz olduğunu söyledik. Adam yüzümüze karşı güldü ve başımızdakinin gelmesi için ısrar etti. Bunu üç kez söyledik ve adam aynı sözleri tekrar etti. Yanımızda uzun boylu, başka bir erkek arkadaşımız vardı. Bizi bıraktı ve “Yiğenim gel konuşalım bu 50 kişiye ne yapacağız.” dedi. Yürümeye devam ettik. Arkadaş ısrarla ikimizin yetkili olduğunu

söylese de “Yok ya sen daha yetkili birine benziyorsun, biz bu işleri seninle halledelim.” dedi. Orada yaşadığım şok hala içimdedir. Köyde ilk gün dedikodular döner, “Küçükler, bakın üniversiteden gelmişler’ şeklinde. Biz de çok özeniriz. Ortama uygun bol kıyafetler giyeriz, ojelerimizi çıkartırız. Takımız ve makyajımız olmaz. İlk gün bizi sevmezler, daha sonra alışırılar. Pazar günü ayrılırken, arkamızdan dualar okurlar. Son gittiğimiz köyde, muhtar gelmemizi istemedi. Gelmemize bir gün kala, müdüre ahırını göstermiş ve “Aha buraya yapsınlar kütüphaneyi. Daha iyi bir yeri hak etmiyorlar. Kim bilir çocukların aklına neler sokacaklar.” demiş. Müdür buna karşı durduğu için kütüphaneyi yapabildik. Muhtar açılışa da gelmedi zaten. Bir yanılla da 1.60 boyunda iki kız mı yapacak bütün bunları mantığı. Kimden, hangi partiden destek aldığımızı sorguluyorlar. Çok fazla önyargı oluyor. Bağışlarla devam ettiğimizi ve öğrenci kuruluşu olduğumuzu anlatmamız çok zor oluyor. Diğer yandan çocukların tepkileri çok güzel. Bize her zaman bağlanıyorlar ve sıcaklar. Köylüler Cumartesi gününe kadar soğuk davranıyorlar. Öğlenden sonra yemekler getiriyorlar, sarılıyorlar. Bir tane Seher teyze vardı Kayı Köyünde, onu hiç unutamıyorum. Hiç kitabı olmamış. Ben de ona özel üç kitap seçtim. Kütüphanede değil de onun evinde olmasını istedik. 60-70 yaşlarındaki kadının ağlamaya başlayıp elimizi öpmeye çalıştığında, insanların hayatına ne kadar dokunduğunuzu fark ediyorsunuz. Bizim için 48-72 saatlik bir yolculuk. Süre çok kısa ama insanlara çok dokunuyoruz. Sadece kitap götürmüyoruz. Bu da üniversite hayatıyla nasıl götürdüğümün cevabı oluyor bir yerde. Sürekli bunları düşünüyorum. Kocaeli Sevindikli’ye gitmiştik. İkinci gün bir tane öğrenci ağlayarak yanıma geldi. “Ne oldu?” dedim. “Başak abla ben uyuya kalmışım. Servisi kaçırmışım. Gelemedim, müzik dersini kaçırdığımı sandım. O yüzden ağlamaya başladım. Babam beni traktörle getirdi.” Kız uzak bir köyden geliyordu. Bunları gördükçe insana bir devam etme gücü geliyor. Küçük de olsa bir şeyleri değiştirebildiğimizi görüyoruz.

Şule: Ne kadar öğretici, ne kadar umut verici anılar paylaşıyorsun. Gerçekten çok önemli bunlar. Finansal sorunları nasıl çözüyorsunuz Yol, kalma gibi masrafları?

Başak: Günköy özelinde konuşursak, okulumuzun bize verdiği bir hibe var. Alt projelerin yıllık bütçe desteği hazırlanıyor. Bu kabul ya da ret ediliyor, duruma göre değiştiriyoruz. Böylece senelik bütçemiz ortaya çıkıyor. Bunun dışında çok büyük projeler oldukları için yetmiyor. Bireysel bağışçılarımız var. Instagramdan bizi görüp yardım etmek isteyenler oluyor. Para desteğini asla kabul etmediğimiz için biz onlara ihtiyaçlarımızı yolluyoruz. Kitap, mobilya satan sitelere yönlendiriyoruz. 1999-2010’da kurulan projelerimizi anlatan mailler atıyoruz şirketlere. Genelde dönmüyorlar ama olsun, dönenler de oluyor. Dönenler bizden bir liste istiyorlar. Geçen yıl Netelsan ile bir işbirliğimiz olmuştu. Dört kitaplık, sandalye ve masa listesini yaptık, onları gönderdiler. Ulaşımımızı Ankara Büyükşehir Belediyesi karşılıyor. Bize çok destek oluyorlar. Şehir içi ulaşım için Bektaşlar Firmasıyla çalışıyoruz. Normalin altında, zarar eden fiyatlar veriyorlar. Onlarla

okulumuzun verdiği bütçeyle çalışıyoruz. Hiçbir zaman benzin fiyatını artırmadılar. İlçe belediyelerine yazıyoruz. Pursaklar ve Keçiören Belediyesi yardım etmişti. Kitaplarımızı okulumuz içerisinde ya da mezun olduğumuz liselerden topluyoruz.

Şule: Herhangi bir ücret alıyor musun?

Başak: Kesinlikle almıyorum.

Şule: Bundan sonra da benzer çalışmaları yapacakmışsın gibi görünüyor. Hayallerin neler?

Başak: Hukuk bölümüne Uluslararası insan hakları için girmiştım. Hukuk derslerini çok seven biri değilim. Hiçbir zaman hâkim, savcı olmak istemedim. Fakat her zaman insan haklarına karşı fazlasıyla bir ilgim vardı. O yüzden uluslararası insan hakları hukuku için girdim. Bundan sonraki hayatım için birkaç fikrim var. En büyük ve en çok olmasını istediğim hayalim, Birleşmiş Milletlere girebilmek. Orada projeler yapabilmek, orada yükselbilmek, biraz daha kendi kapımın önünü süpürmekten daha fazla, olayı büyütüp dünyaya yayabilmek. Bazı şeylerin adım adım olacağını biliyorum. Yeni mezun olmuş birinin hemen bu kuruma alınmayacağını da biliyorum. Daha çok sivil toplum alanında öne çıkmak istiyorum. Akademik olarak uluslararası insan hakları, özellikle göç hukuku üzerine çalışmak istiyorum.

Şule: Biz de bu hayallere bir an önce kavuşman dileğinde bulunmak istiyoruz. Dergimize vermek istediğin bir mesajın var mı acaba?

Başak: Kimse hayalinden vazgeçmesin. Sadece hayallerinden değil, aslında amaçlarından da vazgeçmesin. Bazı şeyler benim için küçükmüş gibi görünebiliyor. Ama bazı insanların hayatları için o yaptığımız küçük aksiyonlar çok büyük şeyler ifade edebiliyor. O yüzden herkes bir işin ucundan tutarsa, çok çok büyük şeyler yapabiliriz. Bir teleks konuşmasında dinlemiştim. O sözü söylemek istiyorum. ‘Herkes kapısının önünü temizlerse, sokaklar tertemiz olur.’ Ben de bu felsefeye göre yaşamaya çalışıyorum. Herkes kendi kapısının önünü şöyle bir süpürürse, tertemiz sokaklarımız olacak. Çok güzel şeyler başarabileceğiz. O yüzden kimse vazgeçmesin ve kimse yalnız değil.

Şule: Çok teşekkür ediyoruz Başak.

Başak: Ben çok teşekkür ederim.

Şule: Sevgili Umudun Kadınları dinleyenlerimiz, biz bugün kendi kapısının önünü süpüren bir arkadaşımızla birlikteydik. Diliyoruz ki herkes kapısının önünü süpürür ve her yer

30 Mart 2024

YİNE BİR KİTAP SÖYLEŞİSİNDEN

YAZAN: Emine KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Bu kez de İzmir Karşıyaka Çarşı Kültür Merkezi'nde söyleşiliyordu. Sunumda, Filiz Gülmez'in 'Kıyıdaki Öyküler,' Hicran Efe'nin 'Komşu Duvarı' adlı kitapları tanıtılıyordu. İki bölümden oluşan söyleşi Hülya Soyşekerci tarafından yönetiliyordu.

İlk bölümde çocuk kitapları üzerinde duruldu. Bir çocuk kitabı nasıl olmalı, özellikleri nelerdi, dahası çocuk edebiyatında kriter neydi? Sorulan sorular üzerine konuşmacı yazarlar görüşlerini açıkladılar. Kimi görüşlerce, korku olgusu taşımayan, eğlenceli, güldüren, öğütler vermek yerine, kurgulanmış olaylarla öğreten, düşündüren yazılar olması gerektiği ileri sürülürken bir görüşse işkence olgusunun hiçbir zaman çocuk öykülerinde yer almaması yönündeydi. Başka bir görüşse, kitaplara yaklaşımın çocuktan çocuğa değişebileceğini, kırsalda çocukla kentte yaşayanın ya da zengin veya yoksul ailede doğan çocuğun yaklaşımının aynı olmadığını ileri sürüyor ve çocuklar içinde gerilimden hoşlananların da olduğuna vurgu yapılıyordu.

İkinci bölümde yetişkinlerle edebiyat ürünlerine değiniliyordu. Özellikle özgürce yazabilmenin altı çiziliyor, evrensel öğelere ve konulara dikkat çekiliyordu.

Bir ara izleyicilerden biri kalkıp özgür olmaya ilişkin kendinden bir örnek verdi. İşleri nedeniyle eve geç geldiğinde, geciktiği için eşinden özür dilemek yerine, karşısında dik durarak yapmış olduğu işleri sıralayarak zamanın yetmediğini ve ertesi gün işlerine devam edeceğini açıkladığını söyledi bize.

Evet, bu kadın yazarımız, eşine hesap vermemiş, kendisini ifade etmesini bilmişti. Bana göre o şanslı kadınlardan biriydi. Karşısındaki erkek farklı bir yaklaşım içinde olabilir, belki ağzını açmasına bile fırsat kalmayabilirdi.

Bunları dinlerken aklıma, izlemiş olduğum bir tiyatro geldi. Oyunda aşk evliliği yapan bir çift anlatılıyordu ve kadın öyküler yazıyordu. Oysa adam kadının yazdıklarını küçümsüyor, öyküdeki karakterleri kendine göre yorumluyor, eşine çirkin yakıştırmalar yaparak ona saldırıyordu. Tabii ki bu saldırı ve kıskançlıklar birlikteliklerinin kaçınılmaz sonunu hazırlıyor ama bu o kadar da kolay olmuyordu. Belki bu kadın da başka kadınlara göre şanslı sayılabilirdi sonunda ayrılabilirdi için. Çevremizde ayrılmaya cesaret edemeyen kadınları gözlemlememiz olası.

Öykülere dönecek olursak, Özgürce yazmanın değeri tabii ki yadsınamaz. Ancak tam olarak özgürleşemeyen yazarları da görmekte, fark etmekteyiz. Örneğin, ufak tefek şeyler yazan ben, özgürleştiğimi söyleyebilir miyim?

Bir ara "İnsanlar yaşadıklarını yazar." gibi bir görüş atıldı ortaya. Örneğin yazarlardan biri, kırsalda doğduğunu, bir süre orada yaşadığı için o çevredeki olaylardan etkilendiğini söylemişti. Ardından da şöyle bir hikâye anlatmıştı. Bu yazarın kitabını okuyamadığımdan söz konusu olayın

kitabında yer alıp almadığını bilmiyorum ama muhtemelen almıştır diye düşünüyorum. Olay yıllar önce yaşanmıştı. Bir kargaşada köyden küçük bir çocuk kaybolmuş, kısa bir zaman sonra da bulunarak karakola getirilmişti. Polislerin çocuğu almaları için velilerine çağrıda bulunmaları üzerine çocuğun annesi, karakoldan korktuğunu, almaya gidemeyeceğini söylemişti. Bu hikâyeyi anlatan yazar o günlerde yalnızca on yaşında olduğu halde, çocuğu almak için arkadaşıyla kendisinin gidebileceğini belirtmiş, aynı yaşta olan iki kız çocuğu karakola yollanmıştı. Olay ilginçti. İki çocuğun karakola gönderilmesi yerine, başka alternatifler ileri sürülebilecekken bu yol uygun görülmüştü.

Söyleşide daha birçok ilginç konuya değinildi ama ben aklımda kalanları siz izleyicilerimle paylaşmak istedim.

Sorular, yanıtlar, söyleşiye katkı sunmalar derken çok keyifli birkaç saat geçirdik. Sonrasında kutlamalar, fotoğraflar, küçük küçük muhabbetlerle oradan ayrılarak evlerimize dağıldık.

27 Şubat 2024

TARİHTE İZ BIRAKAN KADIN ÖRGÜTLERİ

MAMULAT-I DÂHİLİYE İSTİHLAK-I KADINLAR CEMİYETİ HAYRİYESİ

HAZIRLAYAN: Emine ORTAKAYA

e_mine_ortakaya@hotmail.com

Osmanlı Devleti'nde kadın hareketi II. Meşrutiyet'in ilanının yarattığı özgürlük ortamında başladı. Balkan Savaşları ile sosyal ve iktisadi yaşamda daha etkin bir şekilde yer alan kadınlar, cemiyetler etrafında örgütlenerek ülke sorunlarına çözüm aradılar. Batı'da olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de ilk kadın örgütleri yardım dernekleri olarak kuruldu. İstanbul'un tanınmış ailelerine mensup saray ve saray çevresinde iyi eğitim görmüş soylu ve aydın kadınlar hem yardım toplamak hem de başta eğitim gibi kadın haklarını savunmak amacıyla örgütlendiler. Bu dernekler, kadının sosyalleşmesinde ve görünür olup kamu alanına açılmasında önemli bir işlev gördü. Kadın sorunu bu dernekler aracılığı ile kamuoyunun dikkatine sunuldu. Osmanlı kadınları Hükümetin de desteği ile "cemiyetçilik" faaliyetleri yapma, basın ve iktisadi hayata atılma gibi imkânlar ile çeşitli çalışma alanları buldular. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı nedeniyle kadınlar sosyal ve iktisadi yaşamda daha etkin bir şekilde yer aldılar. Kadın örgütlerinin sayısında savaş yıllarında büyük bir artış yaşandı. Bu cemiyetlerin önemli bir örneği olan İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti, Mart 1913'te "Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi" adı ile Melek Meliha ve Zaim Hayriye Hanımların öncülüğünde kuruldu. Cemiyetin merkezi İstanbul Sultan Beyazıt'ta, Maliye

Nezareti arkasında, Takvimhane Sokak'ta 5 numaralı haneydi. Bazı kaynaklarda Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi'nin Milli Meşrutiyet Fırkası kurucuları tarafından Şubat 1913'te kurulan İstihlak-ı Milli Cemiyeti'ne bağlı bir kadın şubesi olduğu yazılmışsa da Cemiyetin kuruluş beyannamesinde ve sonraki dönemlerindeki faaliyetlerinde de İstihlak-ı Milli Cemiyeti'nin kadınlar şubesi olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmadı. Ancak İstihlak-ı Milli Cemiyeti'nin kuruluşunun kadınları harekete geçirip bir cemiyet kurmaya yönelttiği düşünülebilir. İstihlak-ı Milli Cemiyeti uzun süreli bir etkinlik gösterememesine karşın, İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti 1920'de İstanbul'un işgaline kadar çalışmalarını sürdürebildi.

Cemiyetin nizamnamesinde kuruluş amacı yerli üretimi artırmak, yerli malı kullanımını teşvik ederek Avrupa'ya para akışına son vermek olarak açıklandı. Cemiyetin bir terzihane açarak kadınlara yerli malı ürünler sunması ve burada fakir kadınlara ücret karşılığında dikiş diktirilerek terzi yetiştirilmesi hedeflendi.

İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti sadece Osmanlı Devleti'nin iktisadi sorunlarına çözüm bulmaya yönelik "milli iktisat" anlayışına uygun olarak faaliyetlerde bulunmadı. I. Dünya Savaşı yıllarında yürüttüğü yardım çalışmalarıyla da öne çıkan bir kadın derneği oldu. Dönemin "milli iktisat" politikasının bir uzantısı olarak cemiyet tarafından "milli moda" oluşturulmak istendi. Terzihane açarak Osmanlı kadınlarına dikiş öğretmeyi, yerli üretim yapmayı ve yerli malı kullanımını özendirmeyi amaçladı.

Cemiyetin siyasetle bir ilgisi olmadığı kuruluş nizamnamesinde belirtilirken, ayda bir mecdiye veya on kuruş veren isteklilerin üye olarak kabul edileceği de ilan edildi Başlangıçta ikisi kurucu olmak üzere doksan dört kayıtlı üyesi olan cemiyet, Melek Meliha Hanım'ın başkanlığında sekiz kişiden oluşan bir idare heyeti tarafından yönetildi. Cemiyetin kuruluşu ve faaliyetleri, kadınlar arasında memnuniyetle karşılandı.

İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti Nizamnamesi'ne Kadınlar Dünyası, Tanin, İkdâm gibi süreli yayınlarda aynen yer verilerek cemiyetin kuruluşu kamuoyuna duyuruldu. Tanin gazetesine Asiye Cahide imzasıyla gönderilen bir mektupta cemiyetin ülke ekonomisi için taşıdığı öneme dikkat çekildi. Kadınlar Dünyası'nda Maizer Cavit imzalı bir yazıda ise tüm kadınların İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti programını kendisine rehber edinmesinin gerekliliği, yerli malı üretmenin ve tüketmenin önemi vurgulandı. Abdullah Cevdet, İctihad Dergisi'nde Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi'nin kuruluş amacı ve faaliyetleri ile ilgili olarak, "...hanımlarımız erkeklerimizden daha ziyade hakikat-bin (doğru görüşlü) çıktılar" sözleri ile İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti'nin kuruluşundan övgüyle söz etti. Halka Doğru Dergisi, cemiyet üyelerinin çalışmalarından takdirle bahsederken, Kadınlar Dünyası da cemiyet nizamnamesini yayınlarak İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti'nin bütün faaliyetlerine destek verdi.

Dönemin yerli üretim yapan en önemli işletmelerinden biri olan Hereke Fabrikasıyla da iş birliği yapan Cemiyet, 3 Temmuz 1913 Perşembe günü İstanbul'da bir terzihane ve mağaza açtı. Usta terzilerin görevlendirildiği terzihanede fakir kadınlara iş verilerek onlara hem terzilik öğretildi hem de geçimlerini sağlayabilecek miktarda maaş ödendi. Başlangıçta iki kadın usta tarafından yirmi kişi terzilik için çalıştırıldı. Terzihanede yerli malı kumaşlardan isteğe bağlı sipariş usulü ile üretim yapılırdı. Ayrıca cemiyetin ürettiği malların sergileneceği altı günlük bir sergi de düzenlenmişti. Mağazada el işleri ve yerli kumaşların yanında ayakkabıdan kolonyaya kadar pek çok yerli malı satışa sunulurdu. Satış bölümü Hereke Fabrikası'nın müdürü Hacı Akif Bey, terzihane ve sergi bölümü de Cemiyetin başkanı Melek Hanım tarafından idare ediliyordu. İthal mallarını boykot kampanyasına da destek verdi. Cemiyet, Hereke Fabrikası'na zaman zaman geziler düzenleyerek kadınların yerli üretime dair fikir edinmesini sağlıyordu.

Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi, yayın organı olarak Mart 1914 tarihinden itibaren Siyanet adıyla haftalık bir de gazete çıkarmaya başladı. Siyanet; toplumsal, edebi, ilmi, iktisadi kadın ve aile gazetesiydi. Gazetenin imtiyaz sahibi, Cemiyetin başkanı Melek Hanım, sorumlu müdürü ise Kız Sanayi Mektebi muallimlerinden Zaim Hayriye Hanım'dır. Gazetede, Mamulat-ı Dâhiliye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi ile ilgili haberler ve cemiyetin benimsediği ilkeler doğrultusunda kadınları yerli malı kullanmaya özendirici yazılar öne çıkıyordu. Ayrıca dönemin kadın dergilerinde ele alınan toplumsal yaşam, eğitim, çalışma, edebiyata dair kadınlarla ilgili konulara da yer verilirdi.

İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girişinden sonra gönüllü olarak ordu için yardım çalışmalarına yöneldi İstanbul'da zor durumda kalan asker ailelerine nakdi yardım yaptı. Cemiyet terzihanesinde askerin ihtiyaç duyduğu çorap, eldiven, çamaşır gibi giyecekler hazırladı. Ayrıca Çanakkale Savaşları'nda yaralanan askerlerin tedavisi için İstanbul Divanyolu'nda bir de hastane açtı. Çoğunluğu İstanbul'un önde gelen asker ve bürokrat ailelerine mensup eğitilmiş kadınlar olan cemiyet üyeleri, hem hastanenin ihtiyaçlarının karşılanması için para yardımında bulundular hem de nöbetleşe hastabakıcılık yaptılar. İhtiyaçları cemiyet tarafından karşılanan hastaneye müsamere, konser, piyango gibi etkinlikler organize edilerek gelir sağlanırdı. Cemiyet yararına sinema işletildi ve halkın bilinçlenmesi için konferanslar düzenlendi.

Cemiyetin, I. Dünya Savaşı'nda cephe gerisinde etkin bir şekilde çalışan kadın örgütleri içindeki yeri ve önemi tespit edildi. Hastanenin kuruluşu, düzen içinde verdiği hizmet kamuoyunda övgüyle karşılandı. Gazilerin tedavisindeki hizmetlerinden dolayı Melek Hanım ve hastanede gönüllü olarak hastabakıcılık yapan 11 cemiyet üyesi, Hilal-i Ahmer tunç madalyasına layık görüldü.

Çanakkale’de çarpışmaların son bulması ve İtilaf kuvvetlerinin 1915 Aralık ayından itibaren çekilmeye başlaması üzerine İstanbul’a yaralı sevkıyatı durduğundan, İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti Hastanesi’nin faaliyetine Mayıs 1916’da son verildi. Hastanenin bütün evrakı ve malzemesi Maltepe Hastanesi’ne teslim edildi. Ancak hastanenin kapatılmasından sonra cemiyet faaliyetlerine ara vermedi, Beyoğlu’nda açılan Japon Askeri Hastanesi’nde yüz elli yataklık koğuşun bütün teçhizat ve levazımını temin etti.

İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti, Çanakkale Savaşları sırasında tüm dikkatiyle hastaneye odaklandı, kuruluş amacı olan yerli malı kullanımı ve yerli üretimin teşviki politikasından uzaklaştı. Cemiyet “milli iktisat” anlayışına uygun çalışmalarına kısa bir süre ara verdi. Ancak bu yöndeki telkinler doğrultusunda, Divanyolu’nda eski binasında 12 Ekim 1916 tarihinde törenle “İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti ve Darüssınaa ve Terzihanesi” adıyla kaldığı yerden faaliyetlerine başladı. Kadınlara yönelik teorik ve uygulamalı biçki-dikiş derslerinin gösterileceği bir de dersane açıldı. Cemiyet, ilan vererek Berlin, Paris terzi ve moda akademilerinden diplomaları ve çok sayıda madalyası olan Osman Zeki Bey’in cuma günleri ders vereceğini duyurdu. Katılan kursiyerlere Berlin’den moda akademilerinden diploma ile altın ve gümüş madalya getireceklerini de taahhüt etti.

I. Dünya Savaşı’nı sona erdiren Mondros Mütarekesi sonrasında İtilaf güçlerinin 13 Kasım 1918’de İstanbul’a gelmeleri üzerine, cemiyet milli duygularla harekete geçti. Ülkede başlayan yabancı denetimi ve işgalleri karşısında neler yapılabileceğini görüşmek üzere 21 Kasım 1918 günü cemiyet merkezinde bir toplantı düzenlendi. Ülkenin durumu hakkında Osmanlı kadınlarına düşen görevleri görüşülmüştü. İstihlak-i Milli Kadınlar Cemiyeti’nin girişimde bulunarak Avrupa, özellikle de Amerika’ya yönelik Türklerin lehine propaganda yapması kararı alındı. Dil bilen muktedir kadınlarla beş düşünürden ibaret kurullar oluşturarak, bunları Türklerin hayat hakkını savunmak için İtilaf Devletleri’ne göndermeye karar verildi. Cemiyetin girişimi dönemin basınında övgüyle karşılandı.

İstihlak-i Milli Kadınlar Cemiyeti, mütareke döneminde, 52 parti ve cemiyetin katılımıyla 29 Kasım 1918’de İstanbul’da kurulup, Türkiye’de “Milli Müdafaa” hareketinin örgütlenmesine katkıda bulunan Milli Kongre Cemiyeti içinde yer alan kadın örgütlerinden biri oldu. Programında belirtildiği üzere; Milli Kongre’nin kuruluşunda İstihlak-i Milli Kadınlar Cemiyeti’nin iki üyesi yer aldı. Mütareke Dönemi’nde Milli Kongre Cemiyeti, işgallere karşı İstanbul’da protesto mitingleri düzenlenmesinde ve halka direniş ruhunun aşılmasında önemli rol oynadı. Mebusan Meclisi’nin feshi ve İstanbul’un işgali, Milli Kongre’nin çalışmalarını olumsuz etkiledi ve faaliyetlerine son vermek zorunda kaldı. Bu süreçten sonra İstihlak-ı Milli Kadınlar Cemiyeti’nin de faaliyetleri son buldu.

İlerleyen yıllarda, bu engin tecrübelerin hepsi Cumhuriyet kadınları için yol gösterici oldu. En olanaksız görünen koşullarda bile kadınlar hep büyük düşünmüş ve bize bıraktıkları en güzel miras bu. İşte, en umutsuz zamanlarımızda bile umudumuzu tazelemek için tarihi sık sık anımsamalıyız.

15 Mart 2024

KAYNAK:

Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Sayı/Issue: 36, 2019

Nuray Özdemir,

iupress@istanbul.edu.tr

DECCAL

YAZAN: Fatma Işık KAYA (Fadime)

fadime.62@gmail.com

Bayılıyorum yalnız yaşamaya.

Çoğunluk başlayacak şimdi: "Aman ne diyorsun?... Aile çok önemli. Yalnız yaşanır mı?... Ben yalnızlığı hiç sevmem." Vs. Vs. diye vızıl vızıl vızıldamaya.

Elbette insanın ailesi olacak. Arkadaşları, dostları olacak. Ama ben kapısını kendim açıp, kendim kapatacağım, ailemle, dost ve arkadaşlarımla özlem giderdikten sonra kaçabileceğim, oynayacaklarım, müzik âletlerim, resim ve eliş malzemelerimle özgürce yaşayıp, sanatla iç içe günlerimi geçireceğim bir mekâna sahip olmanın hayâlini kuruyorum yıllardır.

Bu hayâlimi kısmen de olsa 2002 yılında gerçekleştirdim. Hukuk fakültesi mezunu ve benim gibi görme engelli olan kardeşim, bir süre bağımsız, bir süre de yerel gazetelerden birinde çalıştıktan sonra, engellilere yönelik devlet memurluğu sınavını kazanarak Aydın'a tayin oldu. Ev tutuldu. Babam, kardeşim ve rahmetli annem gittiler. Önceleri beni de götürmek istediler ama baktılar evin işleri tıklar tıklar gidiyor. Kendi başımın çaresine de bakabiliyorum. "Bu kadar istiyorsun. Kal bakalım yalnız" dediler, İzmir'de bıraktılar. Körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz. 15 günde bir gelirler, birkaç gün kalıp, dönerlerdi.

Gel keyfim gel diye diye hayatımın em mutlu iki yılını geçirdim.

Yine o keyifli günlerimden birinin gecesinde, uykumun en tatlı yerinde, gümbür gümbür bir davul sesiyle uyandım. Batıl inancım yoktur ama o gece fena hâlde korkuya kapıldım. Çocukluğumda rahmetli dedem kıyamet gününün geldiğini davul çalarak Deccalın haber vereceğini söylerdi. Hâtta o sevimli şivesiyle "Ceccal" derdi. Davul sesini duyup, merak ederek pencereden

bakanların birden boynuzlarının çıkacağını ve bir daha başlarını içeri sokamayacaklarını da eklerdi. Aldı mı beni bir korku!... Yorganımı başımdan aşağı çektim, tir tir titriyorum. Ne yapacağım ben şimdi?... Deccal Efendi'den kurtulmak mümkün değil. Adam gelmiş, davulu gümbürdetiyor. İşin şakası yok. Kaçacak hiçbir yerim de. Vay beeee. Demek buraya kadarmış. Beklenen kıyamet koptu kopacak. Başladım bildiğim duaları okumaya.

Öyle ne kadar kaldım bilmiyorum. Sonra birden aklım başıma geldi. Ramazan başlıyordu ve insanları sahura kaldırmak için gelmişti davulcu. Uyku sersemi amma hayâl kurmuştum haaa.

Aslında buna benzer bir olayı uyanırken de yaşamıştım.

Bir şey almak için odamdan çıkmış, biraz da oyalanmıştım. Hava iyice kararmıştı. Odama girdim. İçeride kısık ama garip bir ses. Korkudan üç buçuk attım!... Ne oluyor yaaa?... Odamı cinler mi bastı acep?... Bu garip ses neyin nesi ola?... Diyerek, tabanları yağlayıp, tam dışarı kaçacakken, jetonum düştü. TRT radyo3'te o kalın, tok sesiyle çok sevdiğim Luis Armstrong söylüyordu. Radyomun sesi kısık ve içerisi karanlık olduğundan, sonsuz hayâl gücümle yine zırvalamıştım.

Eh, meşhur sözü bana uyarlarsak; Fadime'dir. Ne yapsa ne düşünse, neyin hayâlini kursa yeridir değil mi ya?...

15-Mayıs-2020-Cuma

DENGED KALMAK

KISKANMA KUTUSUNDA NELER VAR?

YAZAN: Şule SEPİN İÇLİ

sulesepin06@gmail.com

Romanlara, şiirlere, şarkılara konu olan kıskanma konusu, kadın cinayetlerinin de gündeminde. Herkesin dilinden düşmeyen kıskanma, aslında kapalı bir kutu. Bu kutunun içinde kültürel kodlarımız, genetik geçişlerimiz, kişisel özelliklerimiz, kendimizi ne kadar geliştirdiğimiz gibi pek çok konu var.

Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'na göre, kıskançlığın temelinde korku ve öfke gibi iki duygu yatıyor. Neyin korkusu diye soracak olursak, kaybetme korkusu. Bu görüşe tamamen katılıyorum. Kaybetme korkusuna teslim olduğumuz için iletişimde olduğumuz karşımızdaki kişiyi kontrol ederek, onu kısıtlayarak yönetmeye çalışıyoruz. Sonuçta yine kaybediyoruz o kişiyi. Taleplerimizle, engellemelerimizle kişiyi bunaltıyoruz, bıktırıyoruz. Önce sevgiymiş gibi görünen ilişki, sonunda adeta bir cehenneme dönüşüyor. Peki, neden kaybetmekten korkarız? Kendimize yeteri kadar güvenemeyiz, kendimizi yetersiz ve değersiz hissederiz de ondan. Bunlar da çocukluğumuzda bize

aşılannıştır. Hiç farkında olmadan yaşarsız uzun yıllarca. Ta ki sürekli kaybetme olaylarıyla karşılaşana kadar. Kaybetme korkumuzu da sevgi gösterme mantığına büründürürüz. “Sana güveniyorum da başkalarına güvenmiyorum. Seven kıskanır.” gibi sözlerle hem kendimizi hem de ilişkide olduğumuz kişiyi kandırırız.

Kendine yeterince güven duymayanlar, sadece kıskanmakla kalmaz, kıskandırmaya çalışırlar. Kıskanmazsa, onu yeterince sevmiyordur. İlişkide çocuksu hareketler başlar. Sevginin yanında sahiplenme duygusu da yanlış anlaşılıyor. Önemli olan ilişkiyi sahiplenmektir, onun kişiliğini sahiplenerek onu denetim altında tutmak değil. Hepimiz bir bireyiz ve birbirimizden bağımsız olarak yapabileceklerimiz olmalı. Aşırı denetim, bağımlılıktan beslenir.

Kıskanmanın temelinde yatan öfke duygusunun kaynağı da dışlanma duygusudur. Örneğin, okulda arkadaşlarınız sizinle oynamıyor. Kendi aralarında sıkı bir bağ var. O zaman “Neden bana böyle davranıyorlar?” sorusuyla kendinizi yoğun bir öfkenin ve intikam duygusunun içinde bulursunuz. Kişi kendini geliştirdikçe, kıskanma konularında değişiklikler olabilir. Buradaki anahtar, nedeni kendimizde aramak, başkalarında değil. Zaman içinde kendine güvenmeyi başaran kişi, dışlanmayla karşılaştığında, bunu hiç önemsemez bile. Nasıl olsa uyum sağlayacağı başka arkadaşlar bulabilecektir.

Korku, öfke, üzüntü ve sevinç gibi dört temel duygumuz var. Bu duygulara ek olarak kıskanma da diğer duygulardan biri. Aslında kıskanmak doğal bir duygu. Tıpkı diğer duygularımızda olduğu gibi kıskanmanın sonunda kişiye zarar verme, onu yok etme gibi davranışlarımızı yönetebilmek. Bunu nasıl yapacağız peki? Gün içinde kıskanma ile ilgili bir olay yaşadık. Gece başımızı yastığa koyduğumuzda düşünerek olayın ayrıntılarına yoğunlaşabiliriz. “Galiba ben onu kıskandım. Yaptığım neler yanlıştı, neler doğrudu?” bunları değerlendirebiliriz. “Ben kıskançlık diye bir şey bilmem” diye bir durum yoktur aslında. Olay bu duygunun farkına varıp davranışlarımızı fark etmek.

Kıskanma en temel olarak kardeşler, yetişkinler ve eşler arasında gerçekleşebiliyor. Bu duygunun sonunda yaşanacak zararlı davranışları tetiklediğimiz durumlar olmuyor mu sizce? Anababalar kardeşler arası kıskançlıktan yakınıyor. O zaman yaşanan örneklere bakalım ki nasıl tetiklediğimizi görelim. Daha ikinci çocuk beklenirken, çocuğun yanında, “Kardeşini kıskanacak mı?” diyenleri bizzat duydum. İlk çocuk el bebek gül bebek büyütölüyor. Sonra kardeşi geliyor. Birey olan çocuk unutuluyor ve birden abla-abi oluyor. Bütün ilgi küçük çocukta, “Kardeşini sevmiyorum. O kaka yapıyor. Seni daha çok seviyorum.” deyip gizlice küçük çocuğu sevenlerin büyük çocuğa nasıl yakalandıklarına tanık olmuşluğum var. Özel zamanı sadece küçük çocuğa değil, ikisine de ayırmak gerekir. Bazen büyük çocukla birlikte takılıp zaman geçirmek mümkün olmalı. Bu yanlış tutumlar karşısında çocuk kıskanmasın da ne yapsın? Sevdığını paylaşamama,

öfkeye dönüşebiliyor. Farkında olmadan kardeşine zarar verebiliyor. Kıskanma duygusunu açıkça paylaşan çocuk ayıplanmamalı, sadece dinlemek, bu duygunun doğal olduğunu söylemek bile bazen sorunu çözebiliyor. Büyük kızım çok istemişti bir kardeşi olsun. Zaman zaman kıskandığını içine attığını hissediyordum. Bir gün, “Anne beni yanlış anlamazsan sana bir şey söyleyeceğim. Kardeşimi çok seviyorum ama onu çok kıskanıyorum, elimde değil.” demişti. Öylesine komikti ve doğaldı ki bunu söylerken, onu kucakladım. Bunun son derece doğal olduğunu ve kardeşine hiç zarar vermeden bu duygusunu yönettiğini söyleyerek onu kutladım. Sonra da hiç tanık olmadım kıskanma olaylarına.

Yetişkinlerin kıskançlığında da hırs hâkim. “Neden başkalarının durumu benden daha iyi? Onun ne özelliği var ki bu kadar başarılı? Onu geçeceğim ve ondan daha iyi bir yerde olacağım” gibi söylenmeler ve bütün çabasını onu yok etmeye adanma. Bu durumda egolar savaşıyor. İnsan kendinin farkında olabilse, yüreğine dokunarak var olmaya çalışabilse, bu kıskanmayı imrenmeye dönüştürebilir. “Demek ki çok çabalıyor. Ben neleri yaparsam, onun gibi başarılı olabilirim?” şeklinde düşünebilir. Tabii kişisel özellikleri ve yetenekleri, özendiği durumlar için uygunsa. Başkasıyla kendini karşılaştırıp yarışmaya girmek yerine, kendisiyle yarışmak, her gün daha iyiye gittiğini hissetmek, elbette daha doyumludur bir yaşam kazandırır.

Eşler arası kıskançlıkta ise, onu ölesiye sevmek vardır. İyi de biz öldüren sevgi değil, yaşatan sevgi istiyoruz. Onun giyimini, görüştüğü arkadaşları, gideceği yerleri kontrol altında tutmak ister. Aldatılmaktan korkar. Ne kadar kısıtlarsak kısıtlayalım, aldatan kişi yapacaksa bu davranışı zaten yapar. Kaybetme korkularını, öfkesini açığa vuracak şekilde bir iletişimde olsalar, sonuçları kötü olan davranışlar yaşanmayacak. Eşler arasında temel gereksinim, önemsenme, ilgi görme ve ilişkinin sahiplenilmesi.

Kıskançlık kutumuzdan, “Kıskanmayan kişi eşini sevmiyor demektir, erkek adam kıskanır, peki seni kıskanır mı?” gibi yönlendirici yargıları çıkarabilsek, ne güzel olacak. Bu yargıların o kadar etkisinde kalıyoruz ki ne kadar kitap okusak, ne kadar eğitici videolar izlese de kar etmiyor. Biraz etkileniyoruz, sonra yine fabrika ayarlarımıza dönüyoruz. Bizde yanlış anlaşılan bir durum, başka kültürlerde çok doğal karşılanıyor.

Kültürlerarası farkı, yaşadığım bir örnekle anlatmak istiyorum. Roma’ya bir eğitim için gitmiştim. Lokantada son derece güler yüzlü bir garson, yemeğin tam sonuna gelmiş ama bitirmekte nazlanan bir arkadaşımızın elinden çatalı aldı, yemeği sıyrıp kadın arkadaşın ağzına verdi. Çok hoşumuza gitti, güldük. Bizde böyle bir durum olsa, erkek eş hemen kavgaya girer şeklinde düşünmekten de kendimizi alamadık.

Güvenin, sevginin, ilginin, değer görmenin hâkim olduğu ilişkilerin, kıskançlık sonucu ortaya çıkan zararlı davranışların üstesinden gelmesini yürekten diliyorum. Sevgi ve barış dolu ilişkiler yaşamak hepimizin hakkı.

27 Mart 2024

EDEBİYATTA GERÇEKÇİLİK AKIMI VE KADIN OLGUSU

YAZAN: Filiz GÜLMEZ

fdemir48@yahoo.com

Düşünürler, sanatçılar, yazın kuramcıları çağlar boyunca gerçeğin ne olduğunu sormuşlar; insanın dışında, insandan bağımsız bir gerçeklik var mıdır? Algıladıklarımız gerçeğin kendisi mi, yoksa gölgesi mi? Türlü varsayımlar ileri sürülmüştür. Ancak doğal ve deneysel bilimlerin geniş ölçüde gelişmesine karşın günümüzde de gerçek ve gerçeklik kavramının sınırları kesin olarak çizilmiş değildir. Bu bağlamda sözlüklerde gerçek ve gerçeklik kavramları: "Tam anlamıyla var olan, varlığı yadsınmayan, olgu durumunda olan/uydurma, yakıştırma ya da yalan olmayan/aslına uygun özellikler taşıyan/ doğayı tüm benzerlik ve özellikleriyle yansıtan." diye tanımlanmış.

Sanatsal ve yazınsal yaratımlar yönünden de gerçek, yaratıcılığın ana kaynağı sayılmıştır. Bu doğrultuda dış dünyadan alınan öğelerin yeni bir evren yaratacak biçimde yeniden düzenlenmesiyle bir sanat yapıtı ortaya çıkmaktadır. Gerçeği ve gerçekliği arayışı, insan evladını sonunda şu yargıya vardirmiştir: Duygular da tutkular da kişilik dokusu da yaşanan somut gerçeklerden doğmaktadır.

Descartes ve Bacon gibi düşünürlerin çabaları da sanatçıların bu yönelimini daha da güçlendirmiştir. Nasıl bir toplumsal konum içerisindedir insan? Sınıfsal ilişkilerin, sınıfsal çatışmaların neresinde durmaktadır? Bu sorular sanatçıyı, gerçekçiliğin çözümlemesine zorlamış, ister istemez sanatçı, insanı çevresiyle birlikte algılamaya ve çözümlemeye başlamıştır. Bu da gerçekçiliğe giden yolda önemli bir adım olmuştur.

Düşünsel akımların gelişmesi, doğal ve deneysel bilimlerdeki açılımlar gerçekçiliğe giden yolda zaman zaman dönemeçler oluşturmuştur. XVIII. yüzyılda Fransız İhtilali ve ihtilal sonrası feodalizmin çöküntüye uğraması, insanlığın düşünce ve duyarlılığında yeni açılımlara yer vermiş, insanın çevresiyle bir bütün olduğu gerçeği daha iyi kavranmıştır.

Gerçekçiliğin yaratıcı bir yöntem olması, XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonraya rastlar. Feodalizm yıkılmış, ulusal kurtuluş devinimleri başlamıştır tüm Avrupa'da. Fabrikalar, işletmeler giderek artmış, anamalcılığın koşulları yırtıcı bir hal almıştır. Anamalcı düzenin bencilleştirdiği, birbirine yabancılaştırdığı bireyler, katmanlar arasındaki çelişkiler, çatışmalar keskinleşerek

toplumsal bir rahatsızlık, tedirginlik başlamıştır. Bu ortama tepki, bir başkaldırı olarak Romantizm ortaya çıkmıştır. Ernest Fischer 'Sanatın Gerekliliği'nde " Kapitalist burjuva düzenine, iş hayatı ve kazancın bayağılığına karşı bir ayaklanma hareketiydi," der, ne ki yaşananların, gözlemlenenlerin nedenselliğini açıklamaktan uzak duygusal bir başkaldırıydı. Romantikler, anamalcılığın insanı tüketen, boşlukta bırakan, posasını çıkartan yırtıcı koşullarını görüyorlar, ancak bunun ardında yatan toplumsal gerçeği, gerçekleri çözümleyici bir yöntemle algılayamıyorlardı. İnsanı toplumsal çevresi içinde algılama ve yansıtma ilkesine yaslanan gerçekçiler, romantiklerin tersine insanın insanla ve toplumla ilişkisindeki sorunsalın nedenlerinin kökenine, çevreye iniyorlardı. Bu bağlamda dış dünyanın araştırılması, insanın dış dünyadan koparılmadan yansıtılması gerçekçiliği-realizmin romantizmden ayrılan en başat yanlarından biridir.

Gerçekçiliğin çıkış noktası tarihsel ve toplumsal bütünün doğrultusunda yaşama yönelmesi, bir yazarın içinde yaşadığı, soluduğu dünyayı eleştirel bir gözle ele alması ve yansıtmasıdır. Bu yansıtımın yönü ve nitelikleri değişiklikler göstermiş, bu nedenle eleştirmenler, yazın kuramcıları gerçekçiliği kimi türler altında toplamışlardır. On dokuzuncu yüzyıldaki gerçekçi yönelmeler eleştirel gerçekçilik, geleneksel gerçekçilik gibi terimlerle adlandırılmıştır. Eleştirel Gerçekçilikten başlayalım:

XIX. yüzyıldaki gelişmelerin, bilimsel ilerlemelerin, insan düşüncesindeki bu büyük açılımdaki payı yadsınamaz. Gerçekçilikte Auguste Comte'un (1798-1857) kurduğu, Hippolyte Taine'nin uyguladığı pozitivizmin etkisi vardır. Comte, bilimin deneysel yönteminin her alanda uygulanabileceğini göstermiştir. Gerçekçiliğin yaratıcı bir yönetime dönüşmesini hazırlayanlardan Hippolyte Taine; "Veriler ister özdeksel, ister tinsel olsun her zaman bir nedene dayanır. Sindirimin, kaslardaki devinimin, vücut ısısının, kendine özgü nedenleri olduğu gibi, tutkunun, yürekliliğin, doğru sözlülüğün de nedenleri vardır." demiştir. XIX. yüzyılın ortalarında, önce Fransa'da doğan gerçekçilik akımı yansıtma ilkesine dayanır. Bu doğrultuda bu akımın temsilcileri için sanat eseri bir aynaya benzetilebilir. Stendhal şöyle der: "Yol boyunca gezdirilen bir aynadır roman. ...Bir bakarsın göklerin maviliğini, bir bakarsın yolun irili ufaklı çukurunda birikmiş çamuru görürsün. Sonra da kalkıp heybesinde bu aynayı taşıyanı ahlaksızlıkla mı suçlayacaksınız?... Böyle çamurlu çukuru bulunan yola, suyun akmasını, kokmasını, çamur çukurları meydana getirmesini önlemeyen temizlik müfettişine çatın..." Ancak bu yansıtımın gerçeği olduğu gibi "kopya etmek" anlamını içermediğini savunanlar olduğu gibi, yazarın tümüyle yansız davranması gerektiğini savunanlar vardır. Gerçekçi yazar bir fotoğraf sanatçısı gibi objektife takılan iyi kötü her şeyi yansıtmaktadır. Bunu yaparken de olayın geçtiği yeri, çevreyi çok iyi gözlemleyerek betimler.

Ancak bu betimleyişte sanat yapma endişesi taşımaz; amacı hem olayın hem de insanın olaylar ve çevre içinde daha iyi algılanmasını sağlamaktır. Gyorgy Lukacs, 'Avrupa Gerçekçiliği'

adlı yapıtında şöyle der: "Flaubert (kendi öğrencisi olan) genç Maupassant'a, bir ağacı, onu bütün ağaçlardan ayıran özellikleri keşfedene kadar gözlemlenmesi; ancak ondan sonra o belli ağacın biricik niteliğini uygun bir biçimde dile getirecek sözcükleri aramasını, söylerdi." Bu bağlamda hiç kuşku yok ki gerçekçi romanda gözlemlene de bir gerekliliktir.

Gerçekçi romanda yazar kişiliğini belli etmez. Turguenief'e göre:"Realizm, romancı ile kişiler arasındaki göbek bağına kesmiştir." Yazar bilim insanı kadar tarafsız olmalıdır. Zola ve Flaubert'in de üzerinde ısrarla durduğu tarafsızlık, gerçekçi romanda yöntem anlayışının önemli bir ögesidir. Balzac da Eugenie Grandet, Goriot Baba gibi yapıtlarında yaşadığı dönemi nesnel bir doğrulukla yansıtmıştır. Törelere, görenekleri, alışkanlıkları, hukuk kurumlarını, süslü salonları, tefecilerin odalarını, ayaktakımının yaşadığı yerleri, kırsal kesimin töre ve ahlakını eleştirel bir yaklaşımla güzelduyusal doku içinde yansıtmıştır. Onun gibi eleştirel tutumu ve gerçekçiliğin yöntemini sürdüren yazarlar arasında Stendhal de vardır. Çizdiği tipler bireysellikleri, sınıfsal katmanları yönünden birbirinden ayrılık gösterir. (Julien Sorel, Mösyö de Renal gibi) Stendhal dış dünyayı insan açısından bir savaş alanı olarak görür. Yoksullarla varlıkların arasında sürüp giden savaşın ayırımına varmıştır. Tüm eleştirel gerçekçilerin ortak yanısıdır bu da. Kırmızı ve Siyah'ta insanla çevresinin ilişkileri açısından duyguların, tutkuların çözümlemesine girişir. Savaşı, sevgiyi, kiliseye karşı duyulan nefreti açık bir biçimde sergiler.

Eleştirel gerçekçiliğin Fransız edebiyatında diğer önemli ismi Gustave Flaubert'dir. Madame Bovary adlı romanında kentsoylu yaşam düzeninin insanı nasıl tükettiğini eleştirel bir tutumla yansıtmıştır. Balzac ve Stendhal'den ayrı bir tutumla toplumun anatomisini çizme yerine, toplumsal yapının etkisiyle oluşan insanlık durumlarına eğilmiş, gerçekçiliğin başat ilkesi olan tiplendirme ve yaşam çözümlemesine bağlı kalmıştır. Romanın kahramanı Emma ve Charles Bovary'yi unutamıyorsak; onların acılarını, düşlerini, pişmanlıklarını kırılan onurlarını, kalabalık içindeki yalnızlıklarını okurken bugün de duyabiliyorsak, bunların ustaca tiplendirilmesindendir. Duygusal Eğitim, Üç Hikâye, Salamb gibi yapıtlarında da bu özellikler görülmektedir. 19. yüzyıl Fransız kadınının kısıtlanmış hayatını, evlilik müessesesinin insan doğasına aykırılığını, toplumsal değer yargılarının ve ahlak anlayışının ikiyüzlülüğünü ele alır.

Emma Bovary, okuduğu romanların etkisiyle aristokrasiye ve büyük burjuvaziye hayranlık duyan, aristokrasinin bir parçası olmayı hayal eden ve buna ulaşmak için, çabalayan, bu sınıfa giremese de en azından onlara yakın olmayı arzulayan bir kadındır. Bir üst sınıfa dâhil olabilmesinin tek yolunu o sınıftan erkeklerle birlikte olmakta bulmuştur. Paris'teki eğlence gecelerinde boy gösteren Emma Bovary'nin tükenişini ve arsenik içerek yaşamına son verişini gerçekçi bir yöntemle anlatır. Bu bağlamda "Flaubert, romanındaki her detayı gerçeklerle yoğurmaya çok önem vermiştir. Gerçekten de karısının sadakatsizliği sebebiyle perişan bir halde ölen Normandiyalı bir kasaba

doktorunun yaşamış olduğu, Yonville kasabasının ise Honfleur yakınlarındaki Ry olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra Dr. Lariveire'i tanınmış bir doktor olan babasını örnek olarak yaratmıştır. Emma'nın öldüğünü anlatan manzarayı yazarken küçükken yaşadıkları hastanenin pencerelerinden otopsilerin yapıldığı yerde gördüklerini yazdığı ve hatta Emma'nın intiharını anlatabilmek için kendisini arseniğin tadına bakacak kadar yoğun bir çalışmaya verdiği ve bu yüzden hasta olduğu söylenir." Romantizmin idealist yaklaşımına bir tepki olarak ortaya çıkan roman, gerçekçilik (realizm) akımının ilk ve en önemli örneklerindendir. Konusunu gerçek yaşamdan alan bu roman, bir dramdır; kentsoylu yaşamın batağında, romantik düşlerin peşinde koşan bir kadının dramı. Doyumsuz tutkuların ağında mutluluk hayalleri kuran Emma Bovary, gördüğü bayağılık ve ihanetle yıkılır. Asla yaşayamayacağı bir aşk için, şöhretini ve gururunu ayaklar altına alır, hayatını feda eder. Var olduğunu sandığı büyük insani duygular ve değerler, küçük çıkarlar ve para karşısında tuz-buz olur. Sonunda aşk acılarıyla kıvranarak romantik düşlerini yitirir, her şeyden duyduğu korku ve pişmanlık içinde hayatına son verir. Evet, Madam Bovary kadın ruhunun (aşk) acılarını eşsiz bir güçle anlatan güçlü bir romandır.

Eleştirel gerçekçilik ayrıca, toplumdaki çatışma ve çelişkileri de yansıtır. Bu çelişki ve çatışmaların nereden kaynaklandığını araştırır. Fransız yazınında eleştirel gerçekçiliğin bu yönünü derinleştiren akımın büyük işçilerinden biri olan Guy de Maupassant'tır. (1850-1893) Bir Hayat, Güzel Dost, Ölüm Gibi Kuvvetli adlı romanlarında ve kimi öykülerinde çok değişik katmanlardan seçtiği tiplerle bürokratlardan, para düşkünü açgözlü küçük kent soylulara, para babalarından kaldırım yosmalarına, genelev işleticilerine kadar kişileri yansıtır. B. Suchkov'un dediği gibi, Maupassant'tın yapıtlarının alt yapısını oluşturan temel gözlem; "anamalcı düzen ve kentsoylu yaşamın maddi çıkar kaygısını körüklediği, insanı insansal özelliklerinden soyduğu ve hayvanlaştırdığı"dır.

İngiliz yazınında Charles Dickens İnsan kişiliğini oluşturan çizgilerden birini sivirtme, yoğunlaştırma yolunu izlemiştir. İki Şehrin Hikâyesi, Oliver Twist, David Copperfield de olduğu gibi. Sınıfsal çatışmalara eğilmiş, O. Tiwist'te varlıklarla yoksullar arasındaki dengesizliğe ayna tutmuştur. Yine George Eliot (Romala, Silas Marner. İnsan ilişkilerinin altında yatan nedenleri göstermeye çalışır.), Thomas Hardy (Çılgın Kalabalıktan Uzak, Yerlinin Dönüşü gibi yapıtlarında insan gerçeğini aydınlatmaya çalışır), Charlotte Bronte (Jane Eyre, Rüzgârlı Bayır da olduğu gibi insanların tutkularını sevgiyle dengelemeye çalışır.), Herman Melvill (Moby Dick=Beyaz Balina eleştirel gerçekçiliğin bütün tutum ve yöntemini örneklendirir.) eleştirel gerçekçiliğin Avrupa'daki önemli temsilcileri arasında yer alırlar.

Eleştirel gerçekçiliğin Rusya'da gelişimini değişik yazınsal türlerle gözlemleyebiliriz. Nikolay Gogol'un yergi üzerine kurulu güldürüsü Müfettiş, toprak köleliğinin egemen olduğu Çarlık

Rusya'sına tutulan bir ayna niteliği taşıyan "Ölü Canlar"akımın başarılı örnekleridir. Eleştirel gerçekçiliğin doruk adlarından biri de Tolstoy'dur. Çarlığın çöküşünü yönlendiren nedenleri romanlarında vurgulamıştır. G. Lukacs'ın belirtimiyle Tolstoy;" 1861'den 1905'e kadar süren köylü ayaklanmasının sanatçısıdır. Bütün yaşamı boyunca yazdıklarında, sömürülen köylüler görülür ya da görülmez, ama daima var olan baş oyuncudur."Savaş ve Barış, Anna Karanina, Ölümünden sonra dirilme,İvan İlyiç'in Ölümü gibi yapıtlarında yaşamın akışı keskin bir gözlem gücüyle değerlendirmiş,töresel çürümüşlükleri, köylü dünyasının küçük ayrıntılarını destansı bir dille yansıtmıştır. Ayrıca A.Çehov şiirsel gerçekçilik denilen gerçekçiliğin başka bir türünde ürünler vermiştir. Kişileri toplumsal çevreleri içinde bunaltan, onların yaşamlarını zehirleyen etkenleri olayların yırtıcılığına ve acımasızlığına sığınmadan göstermiştir. Vanya Dayı, Martı, Vişne Bahçesi gibi oyunlarında ve öykülerinde insana karşı sonsuz bir acıma, insanı ezen, tüketen koşullara da vergiyle yaklaşır.

Eleştirel gerçekçiliğin belirli özelliklerinden biri de insanın iç dünyasına eğilmesi, bu dünyayı, içinde bulunduğu toplumsal çevrenin insanın iç dünyasını nasıl etkilediğini, nasıl biçimlendirdiğini özenli bir çözümleyişle yansıtmasıdır. Bunu en iyi uygulayan romancı Dostoyevski'dir. (1822-1881)"İnsan zihninin ve ruhunun anatomisini çıkarıp, insan bilincinin en gizli kalmış bölgelerine uzanmış bir yazardır."Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Budala, Ezilenler, İnsancıklar..."adlı romanlarında insanın toplumsal boyutuyla ruhsal boyutunu birlikte vermeye çalışmıştır. Dostoyevski, Suç ve Ceza'da kardeşi Sonya'yı hırpalar, döver ve eve para getirmesi için zorlar. Giderek ailenin geçimi için Sonya fahişelik yapmak zorunda kalmıştır. Gerçekçi yazarlar kadınların, toplumdaki bozulma ve çürümelerden en çok etkilenen ve zarar görenler olduklarını yapıtlarında yansıtmışlardır.

KAYNAKLAR

György Lukacs: Gerçekçiliğin Tarihi, Çeviren: Cevat Çapan, Payel Yayınevi,1979

Mehmet H. Doğan, Yüz Soruda Estetik, Gerçek Yayınevi

Berna Moran, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları

Türk Dili Yazın Akımları Özel Sayısı

DENEYİMLEDİKLERİM

ELMALI KURABIYE

YAZAN: Rahime SÖYLEMEZ ÇETİN

rahimecetin35@hotmail.com

Merhaba sevgili takipçilerimiz; 30 yaşında görmem azaldıktan sonra mutfakta zorlanmaya başladım. Fırında böreği pişirirken çok kızartıyordum ya da üzeri beyaz kalıyordu; patatesleri kızartırken de yakıyordum. Zamanla deneyimledikçe farklı yöntemler bularak daha rahat yapmaya başladım. Elmalı kurabiye yaparken, hamura poğaça şekli vererek hazırlıyordum; davetlerde ve pastanelerde görerek şeklini daha güzel hazırlamak istiyordum. İleriki zamanlarda İstedğim şekilde elmalı kurabiyeyi hazırladım ve yaptım. İkrâm ettiğim arkadaşlarım şeklini ve lezzetini çok beğendiler. Daha sonra anladım ki görmediğim için değil, cesaret edemediğim için istediğim şekilde hazırlayamıyordum. Şimdi gelelim YouTube kanalımda bulunan **elmalı kurabiye'nin tarifine**.

Hazırlanışı: İlk önce Elmalı iç harcımızı hazırlıyoruz; elmalı iç harcımız soğuk olacak. Üç adet kırmızı elmanın kabuklarını soyduktan sonra rendenin iri kısmıyla rendeleyelim, uygun bir tavaya alalım, küçük çay bardaklarıyla bir çay bardağı toz şekeri ekleyelim ve suyunu salıp çekinceye kadar pişirelim. Ocağı kapattıktan sonra bir tatlı kaşığı tarçın, bir çay bardağı çekilmiş cevizi ekleyerek karıştıralım ve soğumaya bırakalım. Hızlıca soğuması için başka bir kaba boşaltabiliriz.

Hamuru için malzemeler:

Yoğurma kabına Oda ısısında yumuşamış 250 gr. tereyağı, bir fincan pudra şekeri, bir yemek kaşığı yoğurt, bir adet yumurtayı ekleyelim ve spatulayla karıştıralım. Az un ekleyelim, Bir çay kaşığı kabartma tozunu ekledikten sonra unu azar azar ekleyerek hamuru yoğuralım. Hamurun kıvamı ele yapışmayan yumuşak bir kıvamda olmalıdır. Dört su bardağı un; bu miktar unun kalitesine göre değişiklik gösterebilir. Hamuru beş eşit parçaya bölelim, böldüğümüz hamurları elimizin içinde yuvarlayarak beze haline getirelim, tezgâhın üzerine az un serpelim, bezelerden bir tane alalım, merdane yardımıyla tatlı Tabağı genişliğinde açalım. Açtığımız hamuru Pizza şeklinde dört eşit parçaya keselim, daha sonra da üçgenleri ikiye bölelim. Toplamda sekiz adet üçgen oluşturduk. Üçgenlerden bir tane alalım, hamurun geniş olan kısmına yaklaşık bir tatlı kaşığı kadar elmalı iç harcından koyalım. Sigara böreği sarar gibi rulo halinde saralım, sararken de sıkı sarmamaya dikkat edelim. Hamurlar bitinceye kadar bu işleme devam edelim. Şekillendirmiş olduğumuz kurabiyeleri yağlı kâğıt serili fırın tepsisine koyalım ve 175°'de önceden ısıtılmış fırında 19 20 dakika pişirelim. Fırından fırına farklılık gösterebilir; bu nedenle pişirirken fırını zaman zaman kontrol edelim. Fırınımızı çok iyi tanırsak, kurabiyeleri, kekleri vs. kaç dakikada pişirdiğimizi daha iyi anlayabiliriz. Ben kurabiyeleri ve pasta keklerini pişirirken, Be My Eyees uygulamasından faydalaniyorum. Pişen kurabiyelerimizin üzerine pudra şekeri serpererek servis edelim.

Başka paylaşımlarda görüşmek üzere, kolay gelsin.

SANATIN KADIN SESLERİ MART

HAZIRLAYAN Selvet BAYRAKTAR TOKAT

selvetbayraktar@hotmail.com

Merhabalar değerli okuyanlarımız ve dinleyenlerimiz yepyeni bir sanatın kadın sesleriyle sizlerle. Birbirinden farklı kadınların sanata dokunuşunu getiriyoruz sizlerin yüreğine.

Önce başlıklar:

38 kadın yazar ‘Ayna Meselesi’nde buluştu

Aydın’da ‘Kadın Oyunları Festivali’

Kadınlar, 'Nene Korkut Hikâyesi' ile sahne aldı

Hayata kız çocukların gözünden bakan sergi

İranlı kadın DJ’ler dans pistlerini sarsarken tabuları yıkıyorlar

38 kadın yazar ‘Ayna Meselesi’nde buluştu

‘Çünkü Kadınız Kolektifi’ çatısı altında birleşen 38 kadının kaleme aldığı “Ayna Meselesi” kitabı yayımlandı.

Toplumun farklı kesimlerinden kadınların ortak bir duyguyla kaleme aldığı 'Ayna Meselesinde 38 öykü yer alıyor. Banliyö Yayınevi’nden çıkan kitabın tüm geliri kız çocuklarının eğitimine ayrılacak.

Yeni katılımlarla birlikte yılda 4 öykü kitabı çıkarmayı hedefleyen Çünkü Kadınız Kolektifinden Yücel Cüre, ortak amaçlarını ve planlarını şöyle anlattı:

“38 kadın yazarın emeği ve katkısı ile ilk öykü kitabımız Ayna Meselesini okura sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz. İlk kitabımızla geçmişe, bugüne, geleceğe, kendimize, birbirimize, sesimize kulak tıkayanlara, görüp de anlamayanlara ayna tutmayı seçtik. Sadece kendi hayatlarımıza değil, duygusunu, kırgınlığını, heyecanını hissettiğimiz pek çok kadının hayatından süzdüklerimizi kurguladık öykülerimizde. El birliği ile kısa sürede somut bir eser ortaya koymanın sevincini yaşarken, pek çok kişi daha aramıza katılmak istediğini belirtti. Hemen ikinci kitabımızı Mayıs ayında çıkarmak üzere çalışmalara başladık. Yılda 4 öykü kitabı yayımlayarak, olabildiğince çok okura ve onların da katkılarıyla kız çocuklarının hayatlarına dokunabilmeyi amaçlıyoruz.”

Ayna Meselesinde öyküleri yer alan 38 yazar:

Arzu Kurt, Ayfer Savaş Aydın, Ayzıt Uysal, Başak Ertunç Bıyıklı, Belgin Şenol, Benan Bilek, Beril Bozdoğan, Betül Çakıroğlu, Burcu Akkaş, Deniz Tuna, Deyyan Altınsoy, Ebru Eren, Eda Büyükçapar, Eylem Karakaş Soyluoğlu, Farah Nasser, Fatma Canik, Feyza Özdiñ, Funda Torunlar, Işıl Ertunç, Kadriye Gencer, Maksude Kılınç, Meral Dokur, Meral Erdönmez, Mualla Çelik

Hıdıroğlu, Nermin Yusufi, H. Nilgün Karataş, Nuray Bilgiç, Özge Pembegül Er, Özlem Özdaş, Pelin Süalp, Selen Servi, Sema Akbey, Sezen Doğan, Tuba Ayşe Özgür, Yeşim Banak, Yücel Cüre, Zeynep Tezel, Zuhul Bilal.

Aydın’da ‘Kadın Oyunları Festivali

Aydın Büyükşehir Belediyesi, Avrupa’nın tek kadın temalı tiyatro festivali olan ‘Kadın Oyunları Festivali’ne ev sahipliği yaptı. Bugüne kadar binlerce tiyatro severi birbirinden güzel oyunlarla buluşturan Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu, 24-29 Şubat tarihlerinde beş farklı oyunla perde dedi. Şükran Güngör-Yıldız Kenter Kültür Merkezi ve Tiyatro Salonu'nda sahnelenen oyunların ücretsiz biletleri, Vali Yazıcıoğlu Kültür Merkezi’nden temin edildi. Festival, 24 Şubat Cumartesi günü William Shakespeare'in Macbeth’inden uyarlanan ‘Şatonun Altında’ oyunuyla saat 20.30’da başladı. 26 Şubat Pazartesi günü saat 20.30’da ‘Bir Tatlı Kaşığı Çamur’, 27 Şubat Salı günü saat 20.30’da ‘Ben Rosa Luxemburg’, 28 Şubat Çarşamba günü saat 20.30’da ‘Mutlu Bir Romanın Aşk Hikâyesi’ ve 29 Şubat Perşembe günü saat 20.30’da ‘Disco Topu’ seyircilerle buluşturuldu.

Festivalden önce Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem Çerçioğlu, tüm kadınları ve tiyatro severleri festivale, birbirinden güzel oyunları izlemeye davet etti. Çerçioğlu, sanata ve sanatçıya sahip çıkmaya devam edeceklerinin de altını çizdi.

Kadınlar, 'Nene Korkut Hikâyesi' ile sahne aldı

Üsküdar Belediyesi Kadın ve Aile Dayanışma Merkezi'nin kadınlarla oluşturduğu tiyatro grubu, "Nene Korkut Hikâyesi" adlı oyunu Altunizade Kültür ve Sanat Merkezi'nde sahneledi. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde sahneye çıkan kadınlar, amatör oyuncuların da katılımıyla, gönüllülük esasına dayanarak hazırladıkları oyunu izleyenlere sundu.

Üç ay gibi kısa bir sürede hazırlanan oyunun senaryo, kostüm ve sahne tasarımı tamamen gönüllü kadınlar tarafından yapıldı...

Hayata kız çocukların gözünden bakan sergi

Suna’nın Kızları ‘Konuşan Fotoğraf’ sergisinde, Türkiye’nin çeşitli illerinden 8-20 yaş arası 50 kız çocuk ve genç kadının günlük yaşam deneyimlerinin aktarıldığı fotoğraflara yer veriliyor. Kız çocuklarının ve genç kadınların fotoğraf ve hikâyelerinden bazıları şöyle:

Yeşillik, doğallık iyi hissettiriyor. (Sumru, 12 yaşında, Hatay)

Mahalledeki çarpık kentleşme sorununa değinmek istedim. Ben güvenli modern bir sitenin içinde yaşarken, hemen yanı başımdaki mahallede çarpık kentleşme, gecekondu ve sanayi ortamı var; içinde tehlikeler ve imkânsızlıklar barındıran. (Defne, 15 yaşında, İstanbul)

Kendine ait bir alan. (Medine, 15 yaşında, İstanbul)

Her durumda her yerde eğlenebiliriz. (Dilan, 13 yaşında, Kahramanmaraş)

Bir gün batar yeni bir gün doğar. (Emine, 18 yaşında, Şanlıurfa)

Bazen küçük bir hediye büyük gülümsemelere yol açıyor. (Eda, 14 yaşında, Şanlıurfa)

İranlı kadın DJ'ler dans pistlerini sarsarken tabuları yıkıyorlar

İran'da kadın ve erkeklerin birlikte katıldığı partiler yasak olsa da ahlak polisinin gözetiminden uzaktaki yerlerde yapılmaya devam ediyor. Kalabalıkları dansa kaldıran ritimleriyle kadın DJ'ler tabuları yıkarken kültürel kalıpları da bozuyorlar. BBC 100 Kadın Ekibi bu kadınlarla görüşti.

1979 İran İslam Devrimi ülkenin kültürel yaşamını altüst etti.

Devrime aykırı görülen pop müziğin yasaklanmasıyla birçok müzisyen ülkeden kaçtı. Kadınların şarkı söylemesi de haram ilan edildi.

İran'da devrimden önce yükselişe geçen pop ve kabare sahnesi de bir gecede yok oldu. Yine de kapalı kapılar ardında bazı şeyler kaldığı yerden devam etti.

"Uygunsuz" müzik ülkeye yurt dışından kaçakçılık yoluyla girerken yasadışı kaset ve CD'ler evlere gizlice dağıtılıyordu. Akşam yemeğinden sonra ışıklar kapandığında bazı evlerin salonları dans pistine dönmeye başladı.

Bugün Berlin'de yaşayan DJ, yapımcı ve müzik şirketi sahibi Paramida, "Her mehmunide (aile partisinde) dans yıldızıydım" diyor.

Paramida'nın annesi İran'ı terk etti çünkü kızının "kadınların bu kadar kötü muamele gördüğü" bir ülkede yaşamasını istemiyordu. Kadınların başörtüsü giyinme zorunluluğu karşı çıktığı sınırlamalardan sadece biriydi.

Almanya'ya yerleşti ancak 2002'de ailevi nedenlerle dönmek zorunda kaldı. Paramida dört yıl boyunca Tahran'da okula devam etti. Kısa bir süre sonra evde dans etmekle kalmıyor, gizli düzenlenen partilere de katılıyordu.

Paramira, "Kız ve erkekler ayrılıp arabalara doluşuyorduk. Şehrin dışına çıkıyorduk. Müzik ve ışıkları ayarladıktan sonra herkes dans ediyordu ve hepsi bu" diyor.

1990'ların sonunda ve 2000'lerin başında İran'da yeni bir parti kültürü gelişti. Yasadışı uydularla birlikte MTV gibi müzik kanalları dinleniyor ve yeraltı parti kültürü oluşmaya başlıyordu.

40 yaşındaki Tahranlı DJ Nesa Azadikhah "İlk kez bir partiye gitmişim ve bir DJ, house müzik çalışıyordu.

"Heyecanlıydı. Gözümü DJ'den ayırmıyordum ve kendi kendime 'ben de bu işi yapmak istiyorum' diyordum" diye hatırlıyor.

Birkaç sene sonra Nesa, özel mekânlarda ücretsiz ancak sadece davetlilerin katıldığı house ve tekno müzik partilerinde DJ'lik yapan ilk İranlı kadınlardan biri olmuştu.

İlk dönemlerde partiler çoğunlukla İspanya'nın partileriyle meşhur Ibiza'ya referansla "Şibiza" diye tanınan Şemşak Kayak Merkezinde yapılıyordu.

Ancak İran'da parti vermek bir suç. Ceza hukukunda tanımlanmasa da yeraltı buluşmalara katılanlar sık sık tutuklanıyor, alkol sağlamaktan ya da tüketmekten ya da karşı cinsle aynı ortamda bulunmaktan hapis ya da kırbaçlama gibi cezalara çarptırılıyor.

Her yıl ne kadar kişinin bu suçlarla tutuklandığı bilinmiyor ancak geçen Kasım'da bir partiye giden 300 kişinin tutuklandığı haberleri yerel basında yer almıştı.

5 Mart'ta ülkenin en iyi üniversitelerinden birinde okuyan 11 öğrenci karşı cinsle aynı partiye katıldıkları gerekçesiyle tutuklanmış ve üç döneme kadar kayıtları dondurulmuştu.

Nesa, "Ailem bana hep polis beni bir partide yakalarsa başımın belaya gireceğini söylüyordu. Bu beni çok temkinli biri haline getirdi" diyor.

Ne o ne de Paramida partilere gitmekten tutuklandı. Ancak sürekli bir tehlike hissiyle büyümek İranlı müzisyenlerin hayatlarını şekillendirmiş olabilir.

İki DJ'in de İran'da son 45 yıldır değişim isteyen kadın hareketlerine bağlı hissetmelerinin bir sebebi de bu olabilir.

Paramida, başörtüsünü takma şekli nedeniyle polis tarafından gözaltına alındıktan sonra ölen Mahsa Amini'nin ardından 2022'de düzenlenen protestolarda binlerce kadının "Kadın, Yaşam, Özgürlük" diye slogan atmasından çok etkilendiğini söylüyor.

"Bir kadını ve yaşamak istiyorum, özgür olmak istiyorum. Bu (hareket) bana kadınlar olarak hepimizin arasında bir bağ olduğuna dair umut verdi" diyor.

Nesa da aynı fikirde.

"'Kadın, Yaşam, Özgürlük' dünyadaki tüm kadınlar için" diyor.

İran hareketinin dünyanın "kendisine başka bir açıdan bakmasını" sağladığını düşünüyor.

Bir başka İranlı DJ Aida, İranlı bir grup sanatçının elektronik müzik parçalarını bir araya getiren 'Kadın, Yaşam, Özgürlük projesi'ne başlamış.

Bu, İran ve Orta Doğu'da yeraltı müzik sahnesinden elektronik müzik yapımcılarının işlerini derleyen Deep House Tehran adlı bir başka projesine eşlik ediyor. Hem Nesa hem Paramida bir kadının yeraltı elektronik müzik partisine gitmesinin İran gibi geleneksel ve dini bir ülkede haddini aşan bir eylem ve siyasi bir tavır olduğunu hissediyor.

Nesa, "İlgilendiğimiz şeylerin çoğunluğu ya tabu ya da yasak olduğu için bunları yapmaya başladığımız andan itibaren tabuları ve kuralları bozuyoruz. Bu eylemler itaatsizlik ve protestoya dönüşüyor" diyor ve ekliyor:

"İran'da bu kadar çok kadın için yasaklı bir şeyi yapabiliyor olduğun gerçeği beni yaşayan bir protesto haline getiriyor."

Küresel dans müziği sektörü erkek egemen bir sektör, ancak Paramida ve Nesa 2010'da DJ'liğe başladığında durum daha da kötüydü

Nesa aldığı tepkilerin pek de olumlu olmadığını söylüyor: "Dansçılar bana garip garip bakarlardı" diyor.

Bu sorun tamamıyla ortadan kalkmadı. Nesa, "Cinsiyetçilik hala mevcut, sadece farklı" diyor. Ülkenin ilk kadın DJ'lerinden biri olan Nesa, bugün en az 10 kadın DJ'in yeraltı müzik sahnesinde çaldığını söylüyor.

Paramida, "Bütün bir hayatım boyunca, 'Şunu yapamazsın, bunu yapamazsın çünkü bir kadınsın' dendi. Ben de 'yapabilirim ve size göstereceğim' dedim."

Berlin'in uluslararası çapta üne sahip tekno müzik kulübü Berghain Panorama Bar'da DJ'lik yapıyor.

Nesa da Berghain'de çalmayı hayal ediyor. Yıllar boyunca Avrupa kentlerine vize başvuruları, birçok İranlı sanatçıda olduğu gibi, reddedildi. Ve o da kariyerini artık İran'da sürdüremeyeceğini hissetmeye başladı. Kamuya açık sanat galerilerinde lisanslı etkinliklerde çalmaya başladı ama bu etkinliklerin ardı ardına iptal edildiğini söylüyor.

Sonunda yurt dışında çalma şansı doğdu:

"2017'de Ermenistan'ın Erivan şehrine davet edildi. İran Yeni Yılıydı. Gece kulübü doluydu ve harika geri dönüşler aldım. Bu bana güzel bir enerji verdi" diyor.

Şimdilik Fransa'da yetenek vizesiyle bir yıllık oturum izninin sağladığı rahatlığa sahip.

Nesa, İngiltere'nin Liverpool kentinde sahne almaya hazırlanırken, "Daha sıkı ve daha hızlı çalışmak zorunda olduğumu hissediyorum. Burada daha çok rekabet var" diyor.

Diğer yandan kollektif bir sorumluluk hissettiğini de söylüyor:

"Buradayım ve İran'da çok sayıda kadın DJ bu fırsata sahip değil, Avrupa'da çalmalarına yardım etmek benim görevim. Paramida bugün Japonya'da Brezilya'ya gece kulüplerinde ve festivallerde çalıyor.

Gelecek sayımızda buluşmak umuduyla sevgiyle kalın.

18 Mart 2024

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM

ÖYKÜ

PENCEREDEKİLER

YAZAN: Emime KAMÇI

eminekamci@hotmail.com

Kovalandığım sanısına kapılarak yatak odama kaçtım. Kapıyı kilitledikten sonra sağdaki yatağımı geçerek karşıdaki tuvalet masama yöneldim. Aynanın hemen üstündeki cam açıktı. Bunu fark etmemle pencerede üç kadın başının belirmesi bir oldu. Kadınlardan biri benden kalem istedi; ben de masanın altında durmakta olan çantamı karıştırarak zorlukla bir kalem bulup ona verdim. Fakat ben kalemi ararken diğer iki kadın tuvalet aynasını aşip benim tarafıma geçmişti bile. Ben bu şaşkınlığı yaşarken diğer üçüncü kadın da kendisini içeri çekmeyi başarmıştı. Şimdi üçü de yanımdaydı ve ne yapmam gerektiğini bilemiyordum. Onları ilk kez görüyordum. Oda kilitliydi; telaştan anahtarı da bulamıyordum. Kapının solundaki küçük konsola koymuştum ama onu aradığımı kadınlara fark ettirmeden araştırmalıydim. Tam o sırada kadınlar konsolun üzerindeki bilgisayarla radyoyu gördüler. Onları alacaklarını söylediler. Bense karşı çıkıp ikisinin de armağan olduğunu belirttim ama umursamadılar.

“Öyleyse seni öldürürüz!” dediler. “Öldürün ama” dedim, “Önce beni bayıltın sonra istediğinizi yapın!”

Kendime geldiğimde yanımda kimse yoktu. Fakat o da ne? Ben yaşıyordum. Ya bana kıyamamışlardı ya da bir gürültü duyup kaçmışlardı. Yo, hemen kaçmış olamazlardı; çünkü yatağımın karşısındaki dolabın bütün kapakları, çekmeceleri açılmış, dolaptaki her şey yerlere saçılmıştı. Birden konsolun üzerine bakınca radyoyla bilgisayarın yerli yerinde olduğunu gördüm. Yaşıyordum o halde? Ortalık neden karmakarışıktı; Onlar neredeydi? İyice saçmalamaya başlamıştım.

Yerimden kalkıp pencereye gittim. Tanrım, beni delirtmek mi istiyorlardı yoksa tüm bu yaşadıklarım bir düş müydü? Onlar varken açık olan cam şimdi de kapalıydı. Yeniden konsola baktım; anahtar da yoktu. Kapıyı açmaya çalıştığımda anahtarın kapının üzerinde olduğunu fark ettim. Kilitliydi. Neler oluyordu?

Sonra ansızın pencereye gidip camı açtım. O da ne? Pencerenin önünde üç sardunya açmıştı. Üçü de ayrı saksılarda, ayrı renklerdeydi. Pembe, beyaz ve kırmızı. Kırmızı sardunya tam ortadaydı; sanki gülüyor gibiydi. Bu güzel yaratıklar bana zarar vermek istemiş olamazlardı. Gene saçmalamaya başlamıştım. İşte dışarıda da bitki ve kuşlardan başka kimseler yoktu.

Yeniden içeri girdim ve bu kez pencereyi kapatmadan yatak odasından çıktım. Ortalıkta herhangi bir olağandışılık yoktu. Fakat birden onu gördüm. Bir bavul. Hem de benim bavulumdu bu. Ah nasıl da unutmuştum; bugün şehir dışına çıkacaktım. Ancak o sinir bozucu telefonda sonra gidip yatmış, bir de yığınla kâbus görmüştüm. Peki, eşyalar neden yerlere saçılmıştı? Kim bilir belki onu da anlardım zamanla...

YÜREĞİMİZDEN TAŞANLAR

ŞİİR

SERANAD

YAZAN: Ahmet MUHİP DIRANAS

Yeşil pencereden bir gül at bana
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına,
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.
Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollardan geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.
Şeffaf damlalarla titreyen ağır
Goncanın altında bükülmüş her sak
Senin için dallardan süzülen ıtır,
Senin için yasemin, karanfil, zambak...
Bir kuş sesi gelir dudaklarından;
Gözlerin gönlümde açar nergisler.
Düşen öpüşlerdir yanaklarından
Mor akasyalarda ürperen seher.
Pencerenden bir gül attığın zaman
Işıklarla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

UMUT ŞARKILARI

HAYDİ TUT ELİMİ –İNAN KENDİNE

https://youtu.be/N5ey_Zkifı?Si=Fgaukaf9ve1a7qii

SÖZ-MÜZİK: Cenk ERDOĞAN

DÜZENLEME: Doğa EBİRİŞİM

SESLENDİREN: Zeynep ERDOĞAN

Yalnız kaldığını düşünme
Bil ki hep yanındayım.
Işığını kaybettiğinde burdayım
Şarkılarımı bir sana bir bana çare olsun
Diye geceler boyu yazdım.

Yalnız kaldığını düşünme
Bil ki hep yanındayım
Işığını kaybettiğinde burdayım
Şarkılarımı bir sana bir bana çare olsun
Diye geceler boyu yazdım

İnan kendine bir kez daha
Tut elimi dans edelim sonsuza
Güven kendine bir kez daha
Ayaklan yeni umutlara

Yalnız kaldığını düşünme
Bil ki hep yanındayım
Işığını kaybettiğinde burdayım
Şarkılarımı bir sana, bir bana çare olsun
Diye geceler boyu yazdım

Yalnız kaldığını düşünme
Bil ki hep yanındayım.
Işığını kaybettiğinde burdayım
Şarkılarımı bir sana, bir bana çare olsun
Diye geceler boyu yazdım.

İnan kendine bir kez daha
Tut elimi dans edelim sonsuza
Güven kendine bir kez daha
Ayaklan yeni umutlara

Yalnız kaldığını düşünme

Bil ki hep yanındayım

Işığını kaybettiğinde burdayım

Şarkılarımı bir sana, bir bana çare olsun

Diye geceler boyu yazdım